

IX. ÉVFOLYAM

2001 / DECEMBER

ÁRA: 98 FT

HOSSZÚ ÚT

LD

„LUNGO DROM”

P OSTAFORDULT V VAL

Tisztelt Szerkesztőség!

2001. januárjában pályázatot írtam, támogatást kértem egy teljes estét betöltő koncert megrendezésére Karcagon. A pályázat sikeres volt, megkaptam a támogatást. A koncert 2001. november 17-én 19. órakor megvalósult, „Zenével, tánccal a világ körül” címszó alatt. A műsor 2x60 perc volt.

A műsorban felcsendültek: Liszt, Brahms, Mozart, Weiner, Kreisler, Bizet, Massenet zeneszerzők művei, híres film-

zenék, musicelek, világslágerek, magyar-nóta és operett dallamok, és híres koreográfusok táncait láthatta a közönség.

Azért Karcag városában került megrendezésre a koncert, mert ideköt gyermekkorom minden emléke, melyekre szívesen gondolok vissza. Édesapám e város közkedvelt primása volt és úgy gondoltam, hogy ezen a napon helyére lépek és megpróbálom a közönséget úgy szórakoztatni, mint ahogy annak idején édesapám tette.

A koncert fővédnöke Varga Mihály pénzügyminiszter, országgyűlési képviselő volt. A koncert teltház volt. Mint

ahogy a koncert címe is jelzi ez nem egy megszokott nóta műsor volt, és pedig azért nem, mert szerettük volna kollégáimmal együtt megmutatni azt, hogy a cigányzenészek tanultak, felkészültek, és a mindenkor elvárásoknak igényeknek eleget tudnak tenni. Sajnos a cigányzenészek foglalkoztatása évek óta csökkenő tendenciát mutat.

A vendéglátással foglalkozók túlnyomó része azt tartja, hogy az élő zenére nincs szükség, hogy a zenészek alkalmazásának költsége nem térül meg. Elsősorban a vendéglátásnak kell jónak lenni, mert én úgy gondolom a jó ételhez a jó zene olyan, mint a desszert, mivel csak megelégedett vendéget lehet szórakoztatni.

Bízom abban, hogy ezt a műsort más városokban is betudjuk mutatni, és talán megtudjuk győzni a vendéglátással foglalkozókat, hogy a jó zene a jó vendéglátással nyereséges lehet.

Szitai Rudolf

előadóművész, a koncert rendezője

Címlapon: LD archívum

Montázs: Horváth Sándor

LD. gondolkodó

Bizonyára sokan hallották már a következő mondatokat: „ismerd meg önmagad!” „Légy önmagad!” „Tudj, hogy ki vagy!” Az önismeretre való fókuszunk, vitathatatlanul az egyik legfontosabb célunk az életben. Miért? Hogy, magunk irányíthassuk az életünket, hogy ne tudjon senki olyan érzéseket és eszméket ránk erőszakolni, amik idegenek tőlünk! Az önismeret vágya benne él minden emberben.

Van aki segítségre szorul: pszichológushoz fordul, tesztekkel tölt ki, vagy egyszerűen csak megfigyeli lelkének rezdüléseit. Mindegy, hogy jutunk közelebb önmagunk megismeréséhez. A lényeg, hogy eljussunk! Ebben akár az önk segítségére lenni lapunk új sorozata, az „LD. gondolkodó”, amit egy éven keresztül kísérhetnek figyelemmel. Reméljük, hogy közelebb kerülnek önmagukhoz és ember társaikhoz is.

7.

Idegesség

A neurózis az idegrendszer túlzott igénybevételével összefüggő betegség. A statisztikák szerint ma a világon minden hatodik ember szenved tőle. A túlzott igénybevételt azonban nem a sok munka okozza, hanem a felelősséggel járó döntések halmozódása és az elképzelések sorozatos megghiúsulása, az úgynevezett frusztráció. Nem életveszélyes kór ez. Megfelelő kezeléssel sok kellemetlen tünet jár vele, s zavarokat okozhat a munkában, az emberi kapcsolatokban, a társas életben. Cél-szerű tehát felmérnünk: mutatko-

zik-e rajtunk a neurózis jelei. Ha átgondolta és úgy érzi, hogy önben neurózis kezd kialakulni, akkor sürgősen felül kell vizsgálni napi-rendjét, munkáját, és lehetőleg küszöbölje ki a feszültségforrásokat, lazítson! Tegye fel a kérdést magának: hogyan osztom be az időmet? Mi az, amit helyettem más is el tudna végezni? Valóban szükség van erre az örökös lótas-futásra? Ha a jelek arra utalnak, hogy az ön neurózisa már viszonylag súlyos, át kell gondolnia egész eddigi életét, hogy belső harmóniáját visszanyerje és önt is elfogadja a környezete. Ha ez nehezen megy, ne röstellje szakorvos segítségét kérni.

LD
„LUNGO DROM”

ROMA LAP

Megjelenik havonta a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért” Közalapítvány támogatásával.

Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.
Telefon/Fax: 06-56/513-952, 513-953, 513-954
e-mail: lungodrm@axelero.hu

Főszerkesztő: Paksi Éva

Főmunkatárs: Farkas Kálmán

Tervezőszerkesztő: Arabeszk 3 Bt.

Munkatársak: Botosné Kótv Lilla,
Bubáné Csapó Ilona, Bujdosó Jánosné,
Lukács Ilona, Pálfi Elvira, Rácz Lajos

Felelős kiadó: Farkas Flórián

Nyomdai munkák:

REPRO STÚDIÓ Nyomdaipari Egyéni Cég

ISSN 1216-982X

A nem kért kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

Szerkesztőségünk

a mienktől eltérő véleményt is közli.

A leveleket esetenként rövidítve, szerkesztett formában adjuk közre.

Karácsonyi fohász!

Kedves Jézus!

Jézusom, régen volt, amikor utoljára irtam neked. Emlékszem, párnám alá dugtam a levelet, mert azt mondta Mamika, hogy ott megtalálod, mert te betöltöd a világot, ott vagy mindenhol, ahol szükség van rád. Mit kértem tőled? Nem babát, nem könyvet, nem játékot. Egy érzést kértem. Azt, hogy képes legyek szeretni! Teljesítetted a kívánságomat. Sőt! Tülteljesítetted, mert nem csak szeretni, de megbocsájtani is megtanultam mindazoknak, akik rosszul szerettek, vagy hazudták a szeretetet. Azóta tudom, hogy nem tehetek róla... Most harminchárom év után megint kérek tőled valamit, de most nem csak magamnak: 800 ezres lélekszámú népemnek is. Talán, tényleg ennyien élünk Magyarországon. De ez nem biztos. Veliünk, cigányokkal kapcsolatban, gyakran semmi sem biztos... Kutatják, keresik múltunkat, eredetünket és állítják, hogy rá is találtak messze-messze innen, Észak-Indiában. Elhiggyem? Ne higgyem? Miért higgyem? A jelenünk is bizonytalan, a mában is eltévedtünk. Jézusom, ha naponta olvasnád az újságokat, igazat adnál nekem. „Tudod, ez nem Jeruzsálem a te korodból. Itt a földi Istenek is hihetetlen sebességgel váltják egymást. Itt az áldozat, mire végigég, lehet, hogy már büntetendőnek számít. Itt most Jézusom nem csinálhatnál 33 évre magadnak életprogramot. Lehet, hogy onnan fentről végigvihetőnek tűnik, hogy onnan látszik valami rendszer az egészben, de itt lenn csak a túlélés van! A nem túl nagy tervek, s nem túl nagy kockázatok.” Kenyérszaporitással, meg halottfeltámasztással hiába is próbálkoznál, mert választási kortesnek néznének és

kivérnének a falvakból... Lásd be, neked sem lenne sok esélyed ma a Földön. Milyen jó, hogy az égben élsz.

Kérlek Jézusom, tárd ki szíved felénk fentről, és ezen a karácsonyon részesítsd némi előnybe a cigányokat, mert mi mindig, minden jónak a végét kapjuk, s csak a maradékból jut nekünk. Kérlek, adj elviselhető sorsot, adj igazságot, mert megértünk rá. Add, hogy senki ne vigyen

még nem vagyunk alkalmasak, add, hogy vezetőink ne áruljanak el bennünket 30 ezüstért, add, hogy mi cigányok egyre gyakrabban élhessük át az összetartozás és az egység élményét. Add meg Jézusom, hogy minden ember megértse mondatod értelmét: Szeresd embertársadat, mert te magad vagy az! Add, hogy gyermekeink ne éhezzenek, ne fázzanak és soha se féljenek a küzdelmekről, add, hogy mindig, minden körülmények között azok lehessenek, akik. Add, hogy jusson elég időnk, és legyen elég türelmünk egymáshoz. Add, hogy soha ne uralkodni, hanem szeretni akarjunk. Add, hogy mindig fel tudjuk vállalni gyengeségeinket, add, hogy mindig legyen kívül megosztani ágyunkat és kenyérünket. Add, hogy mindig viszonzó-zák szerelmünket. Adj, Jézusom emberséget a minket gyűlölőknek és nekünk valódi életet. Add, hogy férfiaink tetterősek, asszonyaink bátrak és termékenyek, gyermekeink okosak legyenek, olyanok, akik a konfliktusokat megoldani és nem megkerülni akarják. Add Jézusom, hogy igaz legyen híveid számának hire, hogy érezhessük bőrünkön szeretetüket. Add, hogy agresszív késztetésünkre ne legyen szükség, add, hogy szorongásaink okát mindig megnevezni tudjuk. Add, hogy épp ésszel el tudjuk viselni, hogy rögök hullanak szeretteink koporsójára, add, hogy mindig tudjuk, hogy melyik út vezet

hozzád. Add, hogy a cigányok élete az én munkám és hitem által is jobb legyen, add, hogy újabb 33 év múlva ne kelljen ilyen sok mindent kérnem tőled... Ámen.

szécsimagda

le bennünket saját poklának színvonalára, add, hogy szembe tudjunk nézni saját magunkkal, add, hogy az életet válasszuk a halál helyett. Add, hogy távozzon szívünkől a félelem, életünkől mások közönye, gőgje, gonoszsága. Add, Jézusom, hogy ne akarjunk olyat, amire

Szociális lakások átadása Szikszón

● Szikszó város Cigány Kisebbségi Önkormányzata 2001. november 16-án 6 szociális lakást adott át a rászorult cigány családoknak. A kisebbségi önkormányzat a polgármesteri hivattal karöltve az utóbbi években 1600 m járdát, 1600 m utat és 9 szociális lakást épített.

3,6 millió ember dohányzik

● A magyar lakosság 33 százaléka, mintegy 3,6 millió ember dohányzik. E krónikus szenvedélybetegséggel a nők 28, míg a férfiak 42 százaléka él. Az utóbbi öt évben emelkedett a dohányzó fiatalok száma, a 15–18 éves fiúk 44, a lányok 46,9 százaléka, a várandós nőknek pedig a negyede gyújt rá.

Új kollégium Szolnokon

● Új, 80 férőhelyes kollégiummal gazdagodott a szolnoki Hegedűs T. András Szakiskola. A diákkotthon Phare támogatással épült fel. A szolnoki intézmény, amely hat éve Roma Esély néven kezdte meg működését, elsősorban a cigány gyerekeknek nyújt tanulási lehetőséget. Az iskola azokat fogadta be védőszárnyai alá, akik az oktatási rendszeren belül másutt nem tudtak eleget tenni a követelményeknek. Az intézmény vonzerejét jelzi, hogy ma már az ország minden részéről érkeznek jelentkezési lapok a szakiskolába.

SZETA konferencia

● Cigánygyermek integrációs esélyei címmel szervezett konferenciát a SZETA Egri Alapítványa. A november 19-én kezdődött kétnapos programra a cigánygyermekkel foglalkozó szervezetek, iskolák képviselői, szociális munkások és önkormányzati dolgozók kaptak meghívást. **Ferge Zsuzsa** szociológus előadásában a szegénység és a cigánykérdés viszonyát elemezve kijelentette: a kettő nem ugyanaz, amit a

különböző vizsgálatok is igazolnak. Úgy vélte, a szegénység felszámolásához nem csak pénzre van szükség, hanem a társadalom tudatformálására is. Ez erőforrás kérdése, tudásbeli, információs, jogi értelemben és az emberi méltóság tekintetében is.

A gyerekek érdeke fölötte áll a politikai érdekeknek

● Budapest VII. kerülete díszpolgárává avatta **Konrád György** író. A nemzetközi hírű író ünnepi beszédében utalt arra, hogy nemrég Erzsébetvárosban kilakoltattak egy roma családot. Hangsúlyozta, hogy a gyerekek érdeke fölötte áll a politikai érdekeknek. Mint mondta:

tartott beszédében elmondta, hogy az antiszemita és idegengyűlölő kijelentések jelentik számára az egyetlen kellemetlenséget, ami két hónapos budapesti tartózkodása alatt érte.

A T. Ház elé kerül a kisebbségi törvény módosítása

● Az Országgyűlés Emberi Jogi, Kisebbségi és Vallásügyi Bizottsága keddi tanácskozásán ellenszavazat és tartózkodás nélkül döntött úgy, hogy testületi javaslatként a Ház elé terjeszti a kisebbségi törvény módosítását és a kisebbségi önkormányzatok választásáról szóló törvényjavaslatot.

A hónap

semmilyen okmánnyal nem igazolható eljárás, hogy gyerekes családokat kilakoltassanak, tél elején az utcára tegyenek. A demokratikus önkormányzatoknak – folytatta – nincsen és nem is lehet olyan alapértéke, amely a gyerekekkel szembeni kíméletlenséget indokolná. A díszpolgári címmel járó összeget **Konrád György** felajánlotta a gyermekjóléti szolgálatnak.

Aggódó nagykövet

● **Nancy Goodman Brinker** az Egyesült Államok két hónapja Budapestre érkezett új nagykövete aggodalmának adott hangot a magyarországi antiszemita és idegenellenes érzelmek kapcsán. A nagykövetasszony a Harvard Egyetem Budapesten élő volt diákjainak körében, a Harvard Klub egyik ülésén

A cigány kisebbséget nem tekintik egyenrangú félnek

● Az utolsó éves, tanárképző főiskolára járók között végzett felmérés szerint a megkérdezettek 80 százaléka nem, vagy csak végső esetben vállalna munkát olyan iskolában, ahol a gyerekek többsége roma származású. A főiskolán tanuló végzős pedagógushallgatók kétharmada előítéletes a roma kisebbségekkel szemben, a hallgatók 14 százaléka kifejezetten rasszista – derül ki abból a felmérésből, amelyet **Kaltenbach Jenő** kisebbségi ombudsman kezdeményezett. A 21 főiskolát érintő 447 diákot megkérdező felmérés többek között ráirányított arra is, hogy a megkérdezettek közel 40 száza-

léka ellenséges érzelmek és indulatok nélkül tudomásul veszi az együttélés kényszerét, de a cigány kisebbség tagjait nem tekintti egyenrangú félnek.

Kutatás a romák oktatásáról

● *Egész Európában szégyenletesen alacsony színvonalú a romák oktatása, a nyugati országokban csupán a roma gyerekek fele jár iskolába, Közép- és Kelet-Európában sokat közülük kiegészítő iskolába küldenek – derül ki abból a nemzetközi kutatásból, amelynek kapcsán háromnapos konferenciát szerveztek Budapesten. A brit székhelyű Save the Children Fund (Ment-sük meg a Gyermekeket Alapítvány) 14 európai országra kiterjedő felméré-*

Konferencia szombati megnyitóján. Farkas Flórián kijelentette: ha az OCO nem politizálna, akkor a magyarországi kisebbségek többségét alkotó cigányságnak nem volna jelentőségéhez mért politikai súlya. A 2002-es választás soha nem látott lehetőséget kínál a cigányság számára: nemcsak a mérleg nyelve, hanem akár a választást eldöntő erő is lehet – fejtette ki az elnök.

Ünnepi rendezvénysorozat

● Névadója tiszteletére az újszászi Vörösmarty Mihály Általános Iskola egyhetes ünnepi rendezvénysorozatot rendezett. Az első napon Szécsi Magda író, költő és Ferenczy Noémi-díjas képzőművész látogatott el a gyerekekhez és meséi alapján együtt rajzolt velük.

együttműködve oktatási programot indított. A diákok, akik közül többen már családos emberek, nem hagyományos tanterv szerint tanulnak. Művelődési körönként szerezhetik meg az általános iskola befejezéséhez szükséges tudást.

Csak idő kérdése

● *Colin Powel* amerikai külügyminiszter december 2-ai tájékoztatóján úgy vélekedett, hogy *Osama bin Laden* Afganisztán délkeleti részén rejtőzködik, és csak idő kérdése, hogy megtalálják. Powel beszámolt arról, hogy a tálibok még mindig tartják magukat Kandahárban, illetve a várostól keletre és délre fekvő hegyes vidéken. Hatalmas nyomás nehezedik azonban rájuk és csak idő kérdése, hogy az Egyesült Államok elérje célját – tette hozzá a miniszter.

Merénylet

● *December 2-án véres merényletek sorozatát hajtották végre Izraelben öngyilkos palesztin merénylők, meggyilkolva csaknem harminc, megsebesítve mintegy kétszáz embert. A terrorcselekmények miatt Ariel Saron* izraeli kormányfő megszakította washingtoni tárgyalásait. *A palesztin vezetés rendkívüli állapotot hirdetett ki az ellenőrzése alatt álló területeken. Izrael pedig megtiltotta, hogy a palesztinok az országba lépjenek.*

Megkülönböztetés sújtja a romákat

● Az Európai Unió értékelése szerint hazánkban a romákat „kiterjedt diszkrimináció” sújtja. A közelmúltban elkészült országjelentés ugyanakkor nyugtázta, hogy a kormány a cigányság helyzetének javítására kidolgozott középtávú cselekvési programjában új politikai eszközöket és intézkedéseket alkalmazott.

Összeállította:
Paksi Éva, Igó Sára

rését bemutató szerdai sajtótájékoztatón *Mike Aaronson*, a szervezet igazgatója kiemelte: Európában több millió roma, illetve nomád közösségben élő gyermek jövője válik kilátástalanná oktatásuk alacsony színvonala miatt. A kormányoknak véget kell vetniük az osztálytermi apartheidnek – hangsúlyozta az alapítvány vezetője.

A cigányság dönthet

● A magyarországi cigányság tíz éve indult önszerveződése és létrehozott önkormányzatai révén olyan politikai tényezővé vált, amelyre eddigi történetében még nem volt példa – hangsúlyozta *Farkas Flórián*, az Országos Cigány Önkormányzat elnöke, az Itthon vagyunk címmel Komlón megrendezett kétnapos, IV. Cigány Kisebbségi Önkormányzati

Véradók napja

● *November 27-e a véradók napja, ez alkalomból december közepéig országszerte köszöntik a véradókat. Évente 500 ezer egység vérre van szükség a gyógyításhoz, és a mintegy 350 ezer rendszeres véradónak köszönhető, hogy évek óta nem fordult elő vérhiány hazánkban.*

Képzetség és boldogulás

● A nyolcadik osztály elvégzésére kapott lehetőséget a közelmúltban néhány kunszentmártoni fiatal. A JNSZ Megyei Népfőiskola Társaság „Képzetség és boldogulás – alapképzés hátrányos helyzetű felnőtteknek” címmel a megyei munkaügyi központ helyi kirendeltségével és a családsegítő és gyermekjóléti szolgálattal

„Azt hiszem, szükség van még rám.”

Lukács Mihály neve sokak számára ismerősen cseng, hiszen 11 éve aktív részese a roma politikának.

E 11 év alatt számos funkcióra tett szert:

OCÖ alelnök,

Lungo Drom választmányának elnöke, megyei koordinátor, OCIMK ellenőrző bizottságának elnöke, valamint Tiszapüspökiben önkormányzati képviselő.

Nem kis munka nehezedik vállára, de hogy mennyire is tesz eleget vállalt kötelezettségeinek, az bizonyítja, hogy ez év október 26-án díjat vehetett át

Nyíregyházán, „A Lungo Drom Országos Szervezetben végzett kiemelkedő munkájáért”.

– Ha jól tudom 11 éve került bele a roma politikai élet gépezetébe. Meséljen erről a folyamatról!

– 11 éve, hogy lakóhelyemen, Tiszapüspökiben megalakult a Lungo Drom szervezet, s megválasztottak a tagszervezet elnökévé. Tulajdonképpen ekkor kerültem ebbe a bizonyos gépezetbe. A megyében szinte a legjobban és leg-sikeresebben működő tagszervezet volt a miénk, ami kivívta az országos szintű odafigyelést, megbecsülést. Személy szerint rám is felfigyelt a Lungo Drom vezetősége, így kerültem be Szolnokra, a szervezet székhelyére, s lettem olyan cigányügyben mélyen elhivatott emberek munkatársa, mint például **Farkas Flórián**, aki azon túl, hogy mozgalmunk front-embere, személyes jóbarátság is fűz hozzá.

Mindig is érdekelt a politika. Kiváltképp a cigányság helyzete Magyarországon, de nem csak politikai szemszögből. Tulajdonképpen „belenőttem” a politikálzásba, hiszen idehaza édesapám több mint húsz éven keresztül volt tanácsstag. Láttam, hallottam az akkor még lehetetlennek tűnő próbálkozásait a cigányságnak. Úgy gondoltam, a Lungo Drom megalapításával végre lehetősége nyílt a cigányságnak saját életük, sorsuk irányítására és érdekeik felvállalására. Sokat jártunk vidékre, hogy meggyőződjünk más tagszervezet munká-

járól, és hogy lehetőség szerint a tapasztalatsere folyamata végbemenjen. 92-től már agitációs programokon vettem részt. Számos tagszervezet megalakításában volt oroszlánrészem. Eddig a 19 megyében több mint 700 tagszervezet alakult. Tulajdonképpen egy háttér munka az enyém, ami valójában nem könnyű feladatokat ró rám. Szervezés, érdekképviselés és persze a közvetlen kapcsolattartás az ügyfelekkel.

Lukács Mihály alelnök

Természetesen van segítségem, egy néhány főből álló „stáb” – ahogyan szoktam nevezni őket – amit időközönként össze-állítok. Ők egytől-egyig Lungo Drom aktivisták, régi harcosai a mozgalomnak.

– **Őn szerint mi a legfontosabb szerepe a Lungo Drom-nak?**

– A cigányság érdekképviselése. Ezen a téren a Lungo Drom országos szinten is egyedülálló, hiszen nincs még egy ilyen civil szerveződés, amely ennyi tagszervezetet, vagyis ennyi roma embert fogna össze és amely egzisztenciát teremtetett volna a roma ügynek. Egzisztenciát, mert a szervezet létezése óta a volt és a jelenlegi kormány is tisztában van a cigányság politikai jelenlétével. Nagy szükség volt erre, hiszen a rendszerváltást követően a cigányság problémáit már nem lehetett véka alá rejteni. A különféle iparágak, melyek munkát adtak a képzetlen cigányságnak, sorra szűntek meg vagy alakultak át, s a képzetlen munkaerőre többé nem volt szükség. A segélyeken élő, motiváció nélküli, vegetáló cigányságnak viszont az öntudata egyre inkább élesedett

és rájött, hogy önszervező módon képes saját sorsának irányítására. Ennek az önszervező sorsirányításnak a vezető funkcióját tölti be a Lungo Drom. És hogy ez miben nyilvánul meg!? Számos munkahelyteremtő, át és továbbképző program megvalósítása fűződik a Lungo Drom nevéhez. Ezek a programok egy újabb esélyt jelentettek számos roma ember életében.

– **Hogyan jutott el az Országos Cigány Önkormányzat alelnöki posztjához?**

– Mindinkább kirajzolódott a Lungo Drom fontosságának szerepe a cigányság életében. A kisebbségi önkormányzatiság megvalósítása is tulajdonképpen a szervezetnek köszönhető. 1995-ben alakult meg az OCÖ. Az első választási ciklusban a Lungo Drom csont nélkül nyert. Ez nagyobb lehetőséget teremtett arra, hogy a szervezet még hatékonyabban képviselje a cigányság érdekeit. Persze a törvényadta lehetőségeken belül. A kormánnyal és a különféle szaktárcákkal sikerült olyan programokat létrehozni, amelyek rövid és hosszú távon a cigányság életszínvonalának emelését irányozzák. 1997-ben megválasztottak a Lungo Drom választmány elnökévé. Mondhatjuk úgy is, hogy a bizalom és a jó munka eredménye meghozta gyümölcsét. Nincs mindig sikerélményem, de nem is számít. Ha erőt vesz rajtam a fáradtság, csak arra gondolok, hogy muszáj tovább csinálni mert ez nem csupán rólam szól, hanem majd nyolc-százezer ember sorsáról. Vannak kudarcok, mint általában a politikában, a társadalmi közéletben, de ez a vonat elindult, nem szabad félúton kiszállni, csak ha elértük a kitűzött célt. A Lungo Drom síkra száll minden politikai erővel, s ennek a harcnak megvannak a kézzelfogható eredményei. Az OCÖ alelnöki posztját is az eddigi munkámnak köszönhetem. Közvetlenül találkoztam minden olyan problémával, mely a cigányságot érinti hazánkban. Kinevezésem úgy gondolom időszerű volt, mert az addig szerzett tapasztalataim segítségére, hasznára váltak annak a teamnek, melyet az OCÖ vezetősége alkot. Társaimmal szinte megszállottként dolgozunk, mert ezt csak így lehet. Minimális a törvényadta lehetőség a kisebbségek szá-

mára, de ami van azt maximálisan ki kell aknázni. A Lungo Drom és az OCO ezt meg is teszi.

– Mennyire tartja fontosnak a roma emberek képzését?

– A megélhetés alapja a munka. A munkának a hozzáértés, a szakmai képzettség. A képzettségnek pedig a tanulás. Az egyenlet világosan levezethető. A munkanélküliség leküzdésében a legnagyobb fegyver a tanulás. A cigányság esélytelensége legfőképpen a képzetlenségéből fakad, tehát mindent el kell követni annak érdekében, hogy a munkaerőpiacon a roma társadalom megállja a helyét. Ezért nagyon fontos, hogy a fel-növekvő generáció minél nagyobb számban kerüljön be a felsőoktatás különféle módozataiba. A kiépített ösztöndíjrendszer is ezt a célt szolgálja.

– Mi a véleménye arról, hogy a cigányüggyel foglalkozó politikusoknak beszélni kellene a cigány nyelvet?

– Semmiképpen sem hátrány ha beszélnek. A cigányság egy heterogén társadalom, vagyis jónéhány etnikai csoportja létezik a világon. Magyarországon is élnek oláh, beás és romungró cigányok. Vannak köztük olyanok, akik a mai napig is csak cigányul beszélnek. Sokszor veszünk részt nemzetközi fórumokon, ahol egy kapocs a cigány nyelv a külföldi roma emberekkel való találkozáskor. Mégis azt veszem észre, hogy angolul szívesebben kommunikálnak. Én sem beszélem a nyelvet, de ez hátrányt a munkámban még nem

okozott. Azért örömmel nyugtázom, hogy egyre többen sajátítják el.

– A közelmúltban megkapta élete első kitüntetését Nyíregyházán.

– Igen, többen is kaptunk a Lungo Drom alapító tagjai és aktivistái közül a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Lungo Drom vezetőségétől. Az elismerés az eddig végzett munkának szól azoktól, akikért társaimmal együtt idestova 11 éve dolgozom. Nem a plakett, bár az is igazán szép, hanem a gesztus számít. Büszke vagyok rá, mert ez a díj egy kicsit a családomé is. A feleségem és a három gyermekem bizony elég sokat nélkülözte a férjét és az apát az évek során. Most már unokáim vannak, akiket imádok, s velük igyekszem pótolni az elmulasztott pillanatokat.

– Közelednek a választások. Van-e prognózisa?

– A közeledő választás a roma társadalom jövőjét illetően nagyon fontos. A Lungo Drom nem adja olcsón a voksait. Arra a pártra fogunk szavazni, amely a cigány ügyet nyíltan és őszintén olyan programokkal vállalja föl, melyet nem csak hirdet, hanem meg is valósít. Ez fontos nekünk romáknak, de fontos az egész magyarországi társadalomnak is. Hogy miért?! Azért, mert amíg ilyen nagy mértékű a roma munkanélküliség, amíg mindennapos kenyérgondokkal küszködnek a cigányok és amíg ilyen magas szinten van jelen a diszkrimináció, addig kétséges hazánk Európai Unió csatlakozása is. Tehát a romák jövőjének pozitív

változásától függ a magyarországi társadalom jövője. Éppen ezért remélem a leendő kormány nem látszat, hanem valós intézkedésekkel segíti előre a cigány ügyet. Az egyik fontos momentum a parlamenti képviselő megválasztása. A Parlament évek óta alkotmányt sért azzal, hogy nem ad lehetőséget a kisebbségek parlamenti képviselőre. Az nem képviselő – melyre már volt példa –, hogy különböző pártok színeibe cigány emberek jutottak be a Parlamentbe. Az csakis a párt érdekeit szolgálta, és nem a romákét. A legnagyobb előrelépés a törvényhozás gépezetében való bekerülés lenne. Megfelelően kvalifikált embereket juttatni be, akik csakis a cigányság érdekeit szem előtt tartva nyilatkoznak.

– Milyen tervei vannak a jövőben, meddig lesz politikus?

– Jó kérdés... Ez egy olyan bűvös kör, amiből nem lehet egykönnyen kiszállni. Nem attól félek, hogy nem tudnék megélni, hiszen az évek során több szakmát is elsajátítottam. De nem erről szól a fáma. Én része vagyok annak a népcsoportnak, akinek felemelkedéséért sok társammal együtt harcolunk. Elkezdődött valami 11 éve, de ahhoz, hogy azt mondassuk: minden rendben, mindenkinek van munkája, nem éheznek egy cigányember sem, s bátran vállalhatjuk hovatartozásunk anélkül, hogy bármilyen atrocitás érne minket, még odébb van. Ki tudja hányévnnyi távolságra. Szóval azt hiszem, szükség van még rám.

Lukács Ilona

Olóval írtuk

Fidesz-Lungo Drom szövetség

A Fidesz és a Lungo Drom között már körvonalazódik egy, a 2002-es országgyűlési és helyhatósági választásokra szóló együttműködési megállapodás, amelyet várhatóan még az év végéig megkötnek – jelentette be Pokorni Zoltán december 8-án Szolnokon, a Lungo Drom Országos Cigány Érdekvédelmi és Polgári Szövetség kibővített elnökségi ülését követő sajtótájékoztatón.

A Fidesz elnöke elmondta: a megállapodásban szerepelne a cigányság integrációját szolgáló hivatal felállításának terve is, amely többek között átvinné a Cigányügyi Tárcaközi bizottság szerepét. A politikus hangsúlyozta: a Lungo Drom-ban a hazai cigányság legerősebb politikai, érdekvédelmi szervezetét tiszteli. – Ez a szervezet arra mutatott példát, hogy nem a sérelmi politika, az elkülönülés, hanem az együttműködés és összefogás, a jó út, és ez utóbbi jellemezte az elmúlt három és fél esztendőt – fogalmazott a pártelnök. Emlékeztetett: ennek is köszönhetően, az 1996/1997-es tanévhez viszonyítva mostanra megtízszereződött és megközelítette a 8 ezret az ösztöndíjban részesülő roma gyerekek száma. A Fidesz vezetője szerint a legnagyobb magyar politikai pártnak és a legnagyobb roma szervezetnek közös a történelmi felelőssége abban, hogy ez az együttműködés megmaradjon és a cigányság ne a többséggel szemben

álló, etnikai alapon szerveződő politikai erőként jelenjen meg. Pokorni közölte, pártja az MDF-hez és az MKDSZ-hez hasonlóan a Lungo Drom-ot is hosszútávú szövetségesének tekinti. Mint mondta: nincs külön cigányút, a magyar romák nem menekülhetnek tömegesen külföldre, nekik is a szülőföldjükön kell boldogulniuk.

Farkas Flórián, a Lungo Drom országos elnöke elmondta: vezetőtestületük évzáró eseményére azért hívták meg a Fidesz elnökét, hogy megismerjék a párt cigányságot érintő elképzeléseit. A roma vezető a küszöbönálló együttműködési megállapodásról elhangzottakhoz annyit fűzött hozzá, hogy a mostani eszmecsere nagyon sokat közeledett egymáshoz a két fél álláspontja. Farkas Flórián az új államigazgatási szervezet létrehozásának szükségességéről megjegyezte: a cigányság problémái lényegesen eltérnek más kisebbségektől, így azok kezelése is eltérő bánásmódot, figyelmet igényel.

Népszabadság

Az LD januári számában interjút olvashatnak Farkas Flóriánnal és Pokorni Zoltánnal, érintve – többek között – az együttműködési megállapodást is. (a szerk.)

Legfontosabb a prevenció!

Együttműködési megállapodás született az Egészségügyi Minisztérium, és az Országos Cigány Önkormányzat között az „Egészséges Nemzetért” Népegészségügyi Program(ENNP) részeként. Dr. Mikola István, az Egészségügyi Minisztérium minisztere és Farkas Flórián, az Országos Cigány Önkormányzat elnöke által kötött megállapodás aláírására Tiszabón, a község Polgármesteri Hivatalának tanácskozó termében került sor, 2001. november 29-én.

A felek figyelembevételével a cigányság életkörülményeinek és

társadalmi helyzetének javítását célzó középtávú intézkedéscsomagról szóló kormányhatározatot, a cigányság egészségügyi és higiénés körülményeinek javítását szorgalmazza, hangsúlyozva, hogy a megállapodásban foglaltakat egy hosszú távú együttműködés kezdeti lépésének tekintik, melyet a tapasztalatok alapján folyamatosan továbbfejlesztnek, illetve szélesítenek, a Népegészségügyi Program keretén belül.

Farkas Flórián szerint a romák bekerülése a Népegészségügyi Programba elkerülhetetlen, s ennek elérése érdekében a legfontosabbnak a prevenciót, vagyis a megelőzést tartja. Szükségnek véli a figyelem összpontosítását azokra a cigánytelepekre, ahol az alapvető higiénés körülmények hiányoznak. Mint mondta: „Fel kell számolni az egészségtelen cigánytelepeket!” Az elnök, cigány védőnők és egészségörök képzését szorgalmazza, mely

egyfajta kapocs lehet az érintett szervek és a telep lakói között.

Dr. Mikola István nemzeti sorskérdésnek tekinti a program beindulását, mely messze túl nő az egészségügyi kompetenciáján. Véleménye szerint belügyi szervekkel és más tárcákkal együttműködve érhető el hathatós eredmény. Ilyen terület például a drog- és bűnmegelőzés. A miniszter kiemelte a programból az egészséges életkezdést és gyermekkor biztosítását valamint a dohányzás visszaszorítását. Továbbá felhívta a figyelmet arra, hogy a sajtó a pozitív minták és az egészséges életszemlélet sugárzásával rengeteget tehet a program megvalósítása érdekében.

A programban szereplő célok megvalósítására mintegy 12 millió forint támogatást biztosít az Egészségügyi Minisztérium az OCO részére.

L. I.

Négyesi Zoltán, Tiszabő polgármestere, Mikola István és Farkas Flórián

Kampányfogás vagy felismerés?

Pokorni Zoltán november 14-én a Magyarországon akkreditált nagykövetek előtt ismertette a FIDESZ „A jövő elkezdődött” című választási vitairatát. Ugyanakkor szükségesnek tartotta szólni az Európai Bizottság legutóbbi Magyarországról készült jelentéséről is, amely, bár elismeri a hazai cigányság gondjainak enyhítésére tett kormányintézkedéseket, de nem tartja elegendőnek, megfelelőnek, hiszen a cigányság helyzete ma sem megfelelő, sok kívánni valót hagy maga után.

Nem tudom kampányfogásnak szánta-e a FIDESZ elnöke, vagy valóban történelmi szükségszerűség, a felismerés vezette, amikor az elnök pártja nevében kijelentette: Roma Integrációs Hivatal felállítását tartja szükségesnek. Ha mint mondta – ez a Hivatal a 2002-es választásokat követően jöhetne létre, akkor kétesélyes az ügy. Ha nyer a FIDESZ a választásokon, akkor reális alapja van/lehet-e Roma Integrációs Hivatal felállításának. Ám, mi van akkor ha veszít? Vajon a következő hatalmi elit vállalja-e az elődje javaslatát?

Nem hiszem, hogy az isteni szikra azt követően pattant ki a fiatal demokraták fejéből, miután ezt nem régiben Farkas Flórián az Országos Cigány Önkormányzat elnöke azon a tanácskozáson kezdeményezte, amelyen a roma értelmiségiek egy csoportjával váltott eszmecsere-t Dávid Ibolya igazságügyi miniszter asszony.

Aról még most nem érdemes szót váltani, hogy a felálló Roma Integrációs Hivatal melyik minisztérium felügyelete alatt végezné tevékenységét, mint ahogy arról is felesleges gondolkodni, vajon milyen feladatokat szánna a jövődö kormány azon kívül, hogy már most rátestálják a cigányügyi tárcaközi bizottság feladatát. Szomorú, hogy a polgári kormánynak három esztendő is kevés volt ahhoz, hogy felismerje: a magyarországi cigányság élethelyzetét egyetlen más, hazai nemzetiségéhez sem szabad hasonlítani. A jogalkotók elsősorban nem a hazai, mintegy 5–600 ezer roma életkörü-

ményeire szabták a sokat dicsért is, szidott is 1993. 77-es nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvényt. Ez alól a cigányságnak kilátszik a feneke. Reális alapon nem lehet összehasonlítani, hogyan él hazánkban egy német, egy szlovák, egy román, egy szerb, egy horvát, stb. kisebbséghez tartozó család. A magyar családokat alapul véve szinte semmi különbség nincs. Ám égbekiáltó az ambivalencia a roma és akár a magyar, akár valamelyik más nemzetiséghez tartozó család életvitele, életmódja között. Őket nem sújtja a diszkrimináció, a munkanélküliség, komfortos fedél van a fejük felett, fiaik nem szorulnak szegregációba a tanintézetekben és sorolhatnám tovább.

Ne akarják elhithetni velünk, hogy ezekre a szemmel, tényekkel és érvekkel bizonyítható különbségekre most a választások küszöbén döbrentek rá! Az azonban mégis egy ígérvény, váltó, amely kormányzásuk e ciklusában majd esetleg beváltható és számonkérhető lesz a jövőben, ha... Egy ilyen ígérvénnyel azonban nem hiszem, hogy a roma szavazók tömegeire hatni lehet. Legalábbis annyira nem, hogy választási csatát lehessen velük nyerni.

Pokorni Zoltán, a FIDESZ elnöke azzal indokolta a Roma Integrációs Hivatal felállítását: „mivel a cigányság több társadalmi problémával küszködik, többek között egészségügyi szociális, foglalkoztatási, oktatási, lakásgondjait kell kezelni.”

Örvendetes, hogy végre azonos hullámhosszon gondolkozunk. Bár korábbi is lehetett volna ez a felismerés, s akkor már működne az a bizonyos hivatal, amelynek életrehívásáért ki tudja, meddig kell még huzakodni. Már az I. Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat megalakulását követően is az első kardinális kérdések között tettük szóvá minden fórumon – ahol csak szó esett a kisebbségi törvényről –, hogy a cigányság számára ez egy üres, keret törvény, érdemben nem alkalmazható a cigányságra, mint etikumra. És külön kell kezelni a cigányügyet! Végre

ezt most már belátják. Ám nem annyira, hogy most szükségét éreznék egy új, korszerűbb nemzeti és etnikai kisebbségi jogokat deklaráló törvény megszületéséről. Ez is késik, akárcsak a parlamenti képviselőlet ügye. És ki tudja meddig? A hatalmi elitek kényük-kedvük szerint packáznak azzal a kisebbséggel, amelyhez a hatalomhoz való viszonya, fokmérője a demokrácia elvének és gyakorlatának az érvényesítése.

Ha annyira akarja és jónak, szükségesnek tartja a FIDESZ egy Cigány Integrációs Hivatal felállítását, miért nem cselekszik még most a választások előtt? A jövő év első feléig még van elég idő arra, hogy megtörténjenek az előkészületek, azoknak a kiválasztása, akik alkalmasak arra, hogy egy ilyen hivatalt vezessenek. És még arra is lenne idő – csak akami kellene! – hogy meghatározzák, körvonalazzák egy ilyen hivatal célját, feladatkörét, költségvetését, struktúráját, működési területeit stb. Ebben az esetben valóban érezné a roma politikai elit is a megbecsülést, s azt, hogy munkájára szükség van, számítanak rá. S talán még az sem lenne mellékes, ha idejében felállna ez a hivatal, segíthetne a választások tisztaságának megőrzésében, a III. Országos Cigány Önkormányzat megalakulásában, s a helyi roma kisebbségi önkormányzatok választásában, nem utolsósorban a parlamenti választások lebonyolításában is szerepet vállalhatna.

Bizonyos vagyok abban, hogy e híradás hallatán a roma politikai elit fantáziája meglódult, s már egyesek fejében ott motoszkál: vajon ki lenne a legalkalmasabb e hivatal vezetőjének, elnökének, címzetes államtitkárának stb., s kik lennének a helyettesek, osztályvezetők, azok a tisztségviselők, akik a legrátermettebbek, legalkalmasabbak, a legfelkészültebbek egy ilyen – még nem volt! – új intézmény vezetésére úgy, hogy az a roma ügyet szolgálja.

Kampányfogás vagy felismerés? Ez a kardinális kérdés.

Farkas Kálmán

Elázott emlékek

December közepére várhatóan befejeződik a helyreállítás

Az árvízsjúttotta Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei településeken – a legnagyobb kárt elszenvedett Tárkos, Csaroda, Gergelyugonya, Vámosatya, Gulács, Tarpa, Jánd, Márokpapi és Hetefejércse – várhatóan december közepéig befejeződik a lakóházak helyreállítása, újjáépítése. Naponta változik azoknak a száma, akik még ideiglenes lakhelyen – konténerben, melléképületben vagy albérletben – laknak, hiszen egyre többen költöznek be új, vagy felújított házukba. Legkésőbb a jövő nyárig befejeződik az önkormányzati vagy egyházi tulajdonban lévő épületek felújítása is.

Jánd, a XII.–XIII. század óta létező település, kisközség. Lakosainak száma 1089 fő, melynek egyharmadát a roma lakosság alkotja. A faluban 40%-os a munkanélküliség.

A márciusi tarpai gátszakadás megpecsételte a falu sorsát. Buszokkal, saját autóval, ki mivel tudott, menekült a víz elől. A félelem és az ételiszton vegyes

Csonka Sándor

érzelmeivel küszködött minden ember. A polgári védelem tagjai uralták a helyzetet és irányították az evakuálást. A cél Gyulaháza, a befogadó község volt, vagy a távolabb lakó rokonok. A faluban megszűnt az infrastruktúra: kikapcsolták

a gázt és a villamosáramot. Az ott maradt állatokat összegyűjtötték és egy közeli vágóhidra „szállásolták”. Két hétig 12 nagyszivattyú dolgozott a községben. Lassan az emberek is visszamehettek otthonaikba.

A felületes kárfelmérés eredményeként a kormány szeptember 30-ára tűzte ki a helyreállítási munkálatok befejezését. Időközben azonban kiderült, hogy sokkal nagyobb a kár, mint azt hitték. A falu összes épülete megromgálódott. 143 épületet kellett lebontani, ebből 83 tulajdonos a vásárlás mellett döntött. A közintézmények közül, többek között az általános iskolát is le kellett bontani. A polgármesteri hivatal ott jártunkkor még nagyon rossz állapotban volt. A hivatal rendbehozatala maradt utoljára.

Az árvíz után a romák lakta Virág utca felszámolása nem volt kétséges. Kedvezőtlen földrajzi fekvése miatt a legnagyobb károkat ott okozta a Tisza. 45 család otthonát azonnal lakhatatlanná nyilvánították, 4 család ügyében pedig később döntöttek úgy, hogy új otthonot biztosítanak nekik. 14 család döntött úgy, hogy továbbra is a településen marad, a többiek másutt kezdtek új életet. Arra a kérdésre, hogy miért a Virág utcai romák jutottak legkésőbb lakáshoz, holott őket érte elsőként az ár, Csonka Sándor, a falu polgármestere azt felelte, hogy a sok esetben előforduló tisztázatlan tulajdonviszonyok miatt.

A települési és a kisebbségi önkormányzat kapcsolata a polgármester véleménye szerint nem ellenséges. Eddig minden problémára sikerült megoldást találniuk. Ott jártunkkor mégis azt tapasztaltuk, elégedetlenek a helyi

Ennyi maradt a Virág utcából

romák és a kisebbségi önkormányzat elnöke is.

– Nem csoda, hisz mindenük odaveszett – mondja Csonka Sándor. – Ők nem tudtak pótolni semmit a saját erejükből. Akinek volt biztosítása, az kapott egy kis kártérítést, de teljes egészében csakis az állami támogatásra számíthattak. Az ember mindig úgy érzi, mintha a másik többet kapna. Pedig ez nem így van. Több helyről kaptunk különféle adományokat – bútort, ruhákat, stb. – ezekből romának és nem romának egyformán jutott. A napokban a Bérés Rt.-től kaptunk 100 műszakicikk egységcsomagot. Mindegyik hűtőszekrényt, mosógépet, centrifugát, porszívót és vasalót tartalmazott. Szerettük volna megbontani a csomagot, hogy minél több család részesüljön belőle, de a Bérés Rt. nem egyczett bele. Így azt a megoldást választottuk, hogy nem az építkezők és a lakásvásárlók, mert ők komplett konyhabútort kaptak, hanem a

felújítók kapták az egységcsomagot. Az Jándon maradt roma család mindegyike részesült az adományból.

November 17-én adták az új, tíz tantermes – eddig hat volt és az is három különböző helyen – iskolát. Az építő cég, aki

a falu újjáépítését is végezte, ajándékként hárommilliót érő konyhai eszközökkel is megtoldotta az új intézmény berendezését.

Rézműves Gyula, volt jándi lakos. Az árvíz után Vásárosnaményben vásárolt házat, de gyakran visszajár Jándra

– **Milyen volt a Virág utcai romák élete az árvíz előtt?**

– 49 család élt a Virág utcában. Több-ségük rendezett körülmények közt, szép otthont teremtve élte a mindennapjait. A gyerekek mindegyike iskolába, óvodába járt és tanulmányi eredményük a négyes átlagot közelítette. Szóval nem volt rosszabb élet itt mint a faluban.

– **Mindenkinek volt munkája?**

– Nem, körülbelül 50% volt a munka-viszonyban lévők száma, a többiek különféle juttatásokból és segélyekből éltek.

– **Hogyan éltek meg az áradat jöttét?**

– Mindannyian másképpen. Volt aki bepánikolt, volt aki higgadtan vette

tudomásul, hogy el kell hagynia az otthonát. Először Gyulaházára menekítettek minket, majd vissza Jándra, a művelődési házba, iskolába, óvodába szállásolták el a családokat. Semmit sem tudtunk magunkkal vinni, csak néhány személyes holmit. Mindenünket elvitte a víz. Amikor visszahúzódtott az ár és be tudtunk jönni a házakba, iszonyatos kép tárult elénk. Minden tiszta iszap és homok volt. Elázott, tönkrement bútorok, ruhák, emlékek. Borzasztó volt.

– **Hová tudtak elsőként segítségért fordulni?**

– A polgármesteri hivatalhoz. A falu vezetősége irányította az elszállásolást és minden rajtuk keresztül jutott el hozzánk.

– **Hogyan történt a kárfelmérés?**

– Kijöttek felmérni a kárt és az alapján

akartak fizetni. Viszont mi ezt nem fogadtuk el, mert a lakások teljesen használhatatlanná váltak. Mi nem pénzt, hanem lakást akartunk. Végül is a lakásvásárlás mellett döntöttünk. A régi lakások négyzetméterét figyelembevéve, augusztusban kezdődtek meg a vásárlások.

– **Kitől kaptak még segítséget?**

– Anyagi segítséget senkitől sem kaptunk. Élelmiszer csomagot valamint napi ételmezési támogatást kaptunk.

Ottjártunkkor a Virág utcában még mindig lakott négy család. A többiek javarészt a környező városokban és településeken kezdtek új életet. Csak néhány család maradt Jándon. Az újabb árvíz veszélye és a jobb megélhetés reménye készítette a családokat a költözésre.

Az Országos Cigány Önkormányzat delegáltjaként **Lakatos Oszkár**, az OCÖ alelnöke is részt vett a beregi térségben folyó helyreállítási és újjáépítési munkálatokért felelős megyei bizottságban. A Világunk-nak adott interjújában többek között azt is elmondta, hogy nagyon fontosnak tartotta, hogy a helyreállítási munkálatokban minél több cigány vállalkozó, illetve cigány munkaerő kapjon munkalehetőséget. A Vásárosnaménytől Tarpáig húzódó, mintegy 25 településen 21 cigány vállalkozónak sikerült munkát biztosítani, akik összességében 350-360 cigány embert alkalmaztak.

Az árvíz 46 településen 3075 ingatlanban okozott károkat, ezek közül 2870 lakás, 144 önkormányzati épület, 61 pedig egyéb ingatlan (templom, műemlék stb.) volt. Az újjáépítés során 714 új házat építenek, 183 ingatlan tulajdonosának kártalanítást fizetnek, 228 családnak lakást vásárolnak, a többi épületet helyreállítják.

Az árvíz elleni védekezés és a kitelepített lakosság ideiglenes elszállásolása tízmilliárd forintba került. A helyreállításra és újjáépítésre a kormány két határozattal 33 milliárdot biztosított. 860 milliót fordítottak a helyreállítással párhuzamosan zajló közhasznú foglalkoztatásra, 261 milliót a térségben kiírt vidékfejlesztési pályázatokra. 51 kilométer gát kiépítése és megerősítése 8,7 milliárdba került. 500 milliót az érintett beregi falvak pályázatai között osztottak ki. A református egyház 300 milliót fizetett ki a templomokon a helyreállítást meghaladó munkálatokért. 30 millióba került az iskolai tanszerek beszerzése, ugyancsny 1503 beregi gyermek zánkai üdültetése. A térségbe érkezett adományok 1,3 milliárdot tettek ki, a biztosítók 2,8 milliárd kártérítést fizettek ki. 431 millióért szerveztek közmunkaprogramot. Mindez együttesen 58 milliárd 212 millió forint.

A mezőgazdasági károkat eleinte 6,1 milliárdra becsülték, utóbb a tényleges felmérések során ez az összeg 1 milliárd 327 millióra mérséklődött.

Az eredetileg kitűzött szeptember 30-i határidőre 404 új ház épült meg (57 %), 1057 épületet állítottak helyre (68 %), 127 lakást vásároltak meg (51 %) és 37 tulajdonosnak fizettek kártérítést (21 %). November 30-ra megépült 707 új ház (99 %), helyreállítottak 1489 házat (99 %), vásároltak 162 házat (71 %), kártérítést fizettek 100 tulajdonosnak (55 %).

Forrás: Népszabadság, december 8.

Lukács – Paksi

Árvíz után

Ilyen szép és korszerű házak is épültek Jándon

Szécsi Magda

Fekete fényei

„Szécsi Magdát olvasni, látni, érezni kell!”

Állítja Hegedűs Sándor,
az általam oly nagyra tartott pedagógus,
újságíró kolléga,
Szécsi Magda verses kötetének
előszavában. És valóban, aki találkozott
már a művésznővel, olvasta meséit, verseit,
újságcikkeit, látta
egyedülálló tűzzománc képeit, grafikáit,
festményeit, tisztában van azzal,
hogy tehetsége nem mérhető ki pusztán
emberi képzelgésben.
Sokoldalú művészetét kételkedő lény,
múltja feltépett sebei, cigány származása,
lírai lény, s nem utolsó sorban
„szerelemtől vergődő asszonyi lelke”
teszi számunkra érthetetlenül érthetővé.

Hegedűs Sándor és Schäffer Erzsébet

A több mint másfél évtized munkásságában született versek összessége a „Fekete fények” címet kapta a könyv keresztségben. Az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány által kiadott kötet dedikálással egybekötött bemutatójára 2001. november 19-én került sor a budapesti Írók boltjában. A verseket Paksi Éva, újságunk főszerkesztője illusztrálta, aki egyedülálló festői technikájával, az ausztrál öslakosok pontművészetét is

alkalmazva méltó, s gyönyörű tükörképet ajándékozott a verses kötet minden egyes ciklusának.

Az ünnepélyes bemutatót Schäffer Erzsébet Pulitzer-díjas újságíró, a Nők Lapja főmunkatársa nyitotta meg.

„Megpróbáltam összeírni, hogy mi mindent szeretnék elmondani Magdáról. Ha imádságba kellene foglalnom mindazt, amit érzek s gondolok, azzal kezdeném: köszönöm, hogy megismerhettem Szécsi Magdát. A könyveit, a festményeit, színdarabjait, tűzzománcait és a verseit. Szécsi Magda „Fekete fények” című verses kötetében olyan igazi versek születtek, melyek szólnak az emberhez és könnyet csálnak a szemekbe. Nem tudom honnan jön Magdából a hang, melyet papírra vet, az eszéből, a lelkéből vagy a múltjából? De azok a kétségek, felkiáltások és félelmek, melyek megfogalmazódnak benne minden egyes alkotása előtt, és amelyek érződnek ezekben a versekben is, számunkra csak ajándék lehet. Szemtől-szembe, kézről-kézre adva érezni ezt a „lányt”, nagy ajándék.

Magda azon kevés emberek közé tartozik, akinél a szavak azt jelentik, ami.

Az igen az igen, a fekete az fekete, a szeretlek az szeretlek. Ez örületesen becsülendő dolog. Magda szeretete igen sajátos és különleges. Nem kívánja senki szeretetét és nem utasítja vissza senki szeretetét. Talán ezért tud olyan kiszolgáltatottan és hatalmasan szeretni. Ezek a versek nagyon „Szécsi Magdák”. Verseit olvasva arra ébred az ember, hogy azt mondogatja: én is, én is. Vele bátran vagyok cigány, bátran vagyok magyar, bátran vagyok nő és bátran vagyok férfi. Nagyon teljes amit vele kapcsolatban érzek.”

A kötetet Hegedűs Sándor, a kötet szerkesztője mutatta be.

„Amikor Szécsi Magda megkért, hogy a „Fekete fények” szerkesztőjeként a mai bemutatón tegyek hozzá valamit a könyv ismertetéséhez, zavarba jöttem. Nem tudom, hogy szabad-e, kell-e, hogy egyáltalán lehet-e hozzátenni mindahhoz, ami az előszóban rejlik. Szécsi Magda valóban egy univerzális tehetség. Ha valaki olyan helyzetből indul, olyan hátrányverseny számára az élet, mint ahogy az első évtizedeit predestinálták, annak különösen nagy teljesítmény, – olyasmi mint

amikor Münchhausen báró saját hajánál fogva rángatja ki magát a mocsárból –, hogy ilyen magaslatokra tud felkészüdni. Szécsi Magda mellett, hogy fest – nem is akárhogyan –, amellet, hogy könyveket illusztrál, amellet, hogy kiváló meseregényeket ír, – kilenc évesen megnyert egy országos meseíró versenyt – ruhákat tervez, kispasztikázik, tűzománczik és szerintem titokban még szobrászkodik is. És persze gyerekkora óta versel. Tagja volt a Rom Som első nemzedékének, amely a legelső cigány folyóirat volt. 1975-1977-ig működött az újság, s ezen időszakban jelent meg benne Magda egyik ismerőse által beküldött verse is, – melyre ő sem emlékszik – és amit ezennel átnyújtok neki. Tulajdonképpen Magda az a cigány irodalomnak, mint a magyar irodalomnak **Petrőczy Kata Szidónia**, aki a legelső magyarországi magyar költő. Cigányszármazású költőnek ennél korábban verse nem jelent meg.

A könyvben három irodalmi műnem van jelen. A líra, a dráma és az epika. Ez azért különleges, mert míg a másik kettő kiszolgálja a szerzőt, addig a líra kiszolgáltatja, lemezteleníti, védtelenné teszi, megmutatja azt, hogy milyen is belülről a szerző. Cigány irodalmár-e Magda!? Magyar nyelven alkot, s így a

magyar irodalom szerves, elidegeníthetetlen része. Olyan magyar költő, aki soha nem tagadta, sőt vallja és átlobogtatja magán cigány származását.

Minden elismerést megérdemel. Másfél évtized szülte versek szerepelnek a kötetben, s amíg meg nem jelentek, Magdában erős volt a kétely, hogy méltó-e erre az

ünneplésre. Pedig nagyon méltó. Egy asszonyi költészet, olyan erejű és olyan döbbenetes varázsló lírai alkotások sorakoznak egymás mellé, az asszonyi vágyódást, a szerelmet, a szeretet éhséget, a szerelem féltését, a csalódásokat, önmaga kételyéig eljutó, a másik fél gondolatmenetét követő versei sorakoznak egymás mögött, ami pirosbetűs ünéppé változtatja a kötet megjelenését. Ilyen típusú költő, aki ennyire felszínre tudja hozni érzéseit, saját szemszögéből a szerelmet, **Nemes Nagy Ágnes** óta nem volt Magyarországon.

Döbbenetes költői képek találhatók a kötetben:

„Kaktusz rügy szemű mütösnő”
„Parázssal bélelt paplan”
„Hétágú vérfakasztó ostorok”
„Tenyeret kolduló tenyerek,”

Az illusztráció valóban egyenértékű a versekkel. Paksi Évát leginkább az dicséri, hogy a Ferenczy Noémi-díjjal kitüntetett Szécsi Magda, aki **Baudelaire-t, Rabindranáth Tagóre-t és József Attilát** illusztrált, rá bízta a saját köteté illusztrálását, amivel teljes mértékben elégedett lehet.”

A bemutató ünnepi hangulatát emelte **Czipott Géza** színművész és **Mata András** előadóművész közreműködése.

Lukács Ilona

Gratulálunk!

LOIRE-díj Szécsi Magdának

2001. október 18-án a Francia LOIRE Alapítvány LOIRE-díjjal tüntette ki Szécsi Magdát az Énekek Éneke illusztrálásáért. A nemzetközi elismerést mindeztidáig huszonhatan kapták meg. A díjnak anyagi vonzata nincs. A LOIRE-díjjal kitüntetett felkerül egy világlistára, ahonnan bárki felkérheti államilag támogatott kötetek, bélyegek stb. megtervezésére, illusztrálására.

A díjat kétfévente ítéli oda az Alapítvány. Pályázni kiadók pályázhatnak. A pályázaton 40. életévüket betöltött, magas állami kitüntetéssel rendelkező és minimum 5 forgalomban lévő kötetet illusztráló művész vehet részt.

Valamennyi nyelv fejlődéséhez elengedhetetlen, hogy időről-időre rendbe szedjék, szótárakká szervezzék szókészletét. Az olyan nyelvek esetében, amelyeknek ráadásul meglehetősen későn alakult ki írásbelisége, minden egyes új szótárnak komoly jelentősége van. Amikor hétköznapi csaták sorát kell vívni a cigány nyelv túléléséért, a szókészletében egyre több idegen kifejezéssel fertőződő, s számos eltérő dialektusában sorvadó roma nyelvkinés feltámasztásáért és fennmaradásáért, csak köszönet illeti **Várnai Zsuzsát**, aki egy új cigány szótár szerkesztésére vállalkozott. Oly korban, amikor önhatalmú – s nem, hogy egymással szót nem értő, de még csak szót sem váltó – nyelvújítók munkássága nyomán, néha az egyszerű cigányok egy részét meg sem értik az avatott fordításoknak, bölcs dolog volt egy korábbi forrás-munkához visszanyúlni, s annak javított kiadásával jelentkezni. A „**Dictionary of gypsy dialects in Hungary**” című szótár **Vekerdi József** 1983-ban, a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem házi nyomdájában – kis példányszámban – sokszorosított „A magyarországi cigányság szótára” című művét tekintette kiindulópontnak. A mostani szótár (ügye-nevezett szintetizáló szókönyvként) – a beás cigányok nyelvét, mint más töről fakadó, értelemszerűen kivéve – valamennyi hazai cigány nyelv és nyelvjárás együttes anyagát tartalmazza: az oláh-cigányokétól, a szinto cigányokén át, a kárpáti cigányok szavaiig. Annak idején (1790. körül) már **Szathmári Pap Mihály** kolozsvári tanár arra az elhatározásra jutott: érdemes a magyaron és a cigányon kívül az akkori kor nemzetközi nyelvén is rögzíteni a cigány szavakat, hogy azok a külhoni nyelvbúvárok számára is hasznosíthatók legyenek. **Visontai Farkas Mihály** nevű cigány tanulója közreműködésével ezért háromnyelvű (cigány-magyar-latin) szótárt szerkesztett és jelentetett meg. A latin helyét közvetítő nyelvként mára az angol foglalta el. Ebből adódik, hogy a most megjelent kiadvány törzsanyaga a cigány szavak angol megfelelőit is közli a magyar fordítás társaságában. A könnyebb kezelhetőség érdekében ezt egy angol-magyar, illetve – a rövid bevezető tanulmány is, amely első ízben végzi el néhány mondatban az eddig megjelent cigány-magyar szótárak forráskritikáját. (Valamennyi egykori szerkesztőtől megemlékezik, kivéve a **Karsai Ervin** – **Rostás-Farkas György** szerzőpáros 1991-ben kiadott szótárát. Ez nyilván valamiféle néma üzenet, amit azonban sajnos nehéz dekódolni. Mivel Karsaiek könyve ma is forgalomban van, nagy hiba, nem tisztázni pont ennek a két szótárnak egymáshoz való viszonyát. A külső megjelenés sem tekinthető sikeresnek. A színecnek hagyományos jelentéstartalmuk van. Bugyiszinbe öltöztetni egy ilyen fontos munkát, elég nagy tiszteletlenségnek hat a szerzőkkel és tartalommal szemben egyaránt.)

A megjelent Vekerdi-szótár – a kihalt és kölcsön-szavakkal együtt – 2600 címsort tartalmaz. Ez bizony komoly teljesítmény! Aki lebecsülné, annak figyelmebe ajánlom a magyar nyelv nagy szerelmese, **Kosztolányi Dezső** szavait: „nincs, és nem lehet teljes szótár. A szótár csak kagyló, amivel csak meregetünk a nyelvek tengeréből.” A cigány nyelv esetében pedig – mint tudjuk – talán soha nem volt ekkora szükség és ekkora igény a folyamatos meregetésre.

(A könyv – sok más ízlet mellett – a budapesti *Osiris Könyvesboltban* is megvásárolható.)

* * *

A romológiai-ciganológiai kurzusoknak köszönhetően tovább gyarapodott az elsősorban a felsőoktatásnak szánt, de sokkal több olvasó érdeklődésére számot tartó kiadványok sora is. A Zsámbéki Katolikus Tanárképző Főiskola számára készült Romológiai Alapismertek (szerkesztette: **Várnagy Elemér**), és a Budapesti Tanítóképző Főiskola – e rovatunkban is bemutatott – Tanulmányok a cigányság helyzete és kultúrája köréből című kiadványa után (szerkesztette: **Kovalecsik Katalin**), a most könyvtári forgalomba került „**Romológiai – Ciganológiai**” is bővíti a választékot, gazdagítja az elérhető forrásokat. A **Forray R. Katalin** által szerkesztett és a Dialóg Campus Kiadó által gondozott kötet szakít – hogy tegyem hozzá: okosan – a szinte már kanonizált gyakorlattal, hogy egy rövid hazai cigány történelmi

áttekintéssel indítson. Be kell látni: e tárgyban manapság már kiváló – és könnyen hozzáférhető – szakmunkák állnak rendelkezésre minden jelentősebb könyvtárban. Helyette inkább – mintegy bevezetőként – a könyv azzal a nagyon is kézenfekvő kérdéssel szembesíti az olvasót: ki is számít cigánynak? Nem is olyan egyszerű a válasz! A **Ladányi János** és **Szelényi György** által jegyzett tanulmány, semmit sem fakult azóta, hogy a *Kritika* hasábjain 1997-ben megjelent. A Kemény-féle felmérések tapasztalataira alapozott felvetések ma is aktuálisak. A kérdések szinte kikövetelik maguknak a nemzetközi kisebbségvédelemről, a kisebbségi kollektív jogok mibenlétéről, természetéről és érvényesítéséről szóló fejezetrészeket, amik teljesen logikusan következnek utánuk. Fontos munkója lehet a számukra idegen terepre tévedőknek **Prónai Csaba** vázlata a kulturális antropológiai cigánykutatókról. Ez egyébként jóval nagyobb terjedelemben önálló kötetben is megjelent. A néprajzi megközelítéseket közvetítő fejezetben **Gémes Balázs** és **Nagy Pál** egy-egy remek – olvasmányos és színes – tanulmánya kápráztatja el a más szerzőkhoz kötött olvasókat. A felfedezések izgalma tovább folytatódik a **Kovalecsik Katalin**, illetve **Görög Veronika** tollából származó folklorizmusok során is. A leíró nyelvészet, szociolingvisztika-blokk sikerült talán a legszárazabbra. A beás nyelv felé való – a románival szembeni – aránybeli eltolódás ugyan magyarázható (Pécs környékén nagy többségben beás cigányok élnek), de mégis szerencsésebb lett volna azonos értékű és terjedelmű tanulmányokat rendelni mindkét nyelv mellé. Különösen, ha – mint esetünkben – mindkettőt tanítják az adott egyetemen. Akik rendszeresen olvassák a „*Könyvespolcunk*” írásait, jól emlékezhetnek, hányszor emeltem szót különféle kiadványok kapcsán, ha azok tudatosan, vagy csacsiságból háttérbe szorították, mellőzték a beásokat. Ha fordítva történik a dolog, akkor sem érzem tisztességesnek. (Ha beás-magyar szótárkészletet közölnek a B-től D-ig, sőt egy beás nyelvű mesét is, magyar fordítással, mindenképpen illetet volna ugyanennyi nyilvánosságot a másik kultúrahordozó cigány nyelvnek is biztosítani. A művészetekről szóló fejezet a cigány irodalomból mindössze **Bari Károlyt**, **Lakatos Menyhértet**, **Balogh Attilát**, **Osztóján Bélát** és **Kovács Józsefet** emeli ki. Ennél szerencsére jóval szélesebbé vált cigány származású irodalmáraink tábor. Nem elvitatva az említett alkotók korszakos jelentőségét, legalább egy-egy mondatos említést érdemelt volna **Szepesi József**, **Rácz Lajos**, **Szécsi Magda**, **Csemer Géza**, **Farkas Oszkár**, **Horváth Gyula**, **Jónás Tamás** és még sokan mások is. Anélkül azonban, hogy az első cigány irodalmi folyóirat megindítóját, a nagy botrányt kavaro, legendás Fekete korall antológia szerkesztőjét, a cigányul is publikáló költőt, műfordítót és irodalomszervezőt, Choli **Daróczi Józsefet** megemlítenék, több mint hiba, csaknem bűn hazai cigány irodalmi áttekintést nyújtani. **Kerékgyártó István** az elmúlt évtizedekben számos ragyogó tanulmányában foglalkozott, igen igényesen a cigány képzőművészettel. Kár, hogy ezek közül éppen az egyik legrövidebbet, egy alig több mint kétoldaltalnyt találtak a közlésre legérdemesebbnek.

Az utolsó két – az oktatás és foglalkoztatás kérdésköréit áttekintő – fejezet szerencsére sokmindent kárpótol. **Forray R. Katalin**, **Forray R. Katalin**–**Hegedűs T. András**, illetve **Apró Antal** Zoltán és **Csillei Béla** ezekben közölt munkái mintaértékűek, s remélhetőleg mintát is adnak a romológia-ciganológia tanszékek hallgatóinak úgy a tárgyszerűségből, mint a hihetetlen beleérző képességből. Kemény tények alkotta felkiáltójelnek sorakoznak egymás mögött, sok-sok kérdőjelet téve a társadalmi igazságosság diktálta igények és a tapasztalati valóság tényei köré. Esélyek, megvalósuló és szertefoszló lehetőségek sokasága szembesül az okokkal és a következményekkel. Ezek a tanulmányok alighanem azok, amelyek a legtartósabb hatásokat fogják kiváltani az olvasókban.

(A kötet a Pécsi Egyetem Romológiai Tanszéke segítségével, de az *Osiris Könyvesboltban* is beszerezhető.)

– Hegedűs Sándor –

Egy familiáért zúgnak az orgonák

Gondolatok Farkas Oszkár: Templomok és orgonák című verses szociográfiájáról

Templomok és orgonák szolgálatában egy életen át összetett címet viseli (a címlapon a főcímet aranybetűkkel kiemelve, s homlokzatán egy orgona színes fotójával) Farkas Oszkár verses-prózában, költői műgonddal írt családszociográfiája, az ország egyetlen cigány orgona-zongora-harmónium készítő, javító és hangoló dinasztijáról.

A dinasztia feje, Farkas Kálmán és két fia, Károly és András valóban egy életen át álltak a hangszerek királynőjének szolgálatában, s a harmadik „sarj”, Farkas Kálmán unokája, Farkas Károly fia egyedül Oszkár „örökölte” e művészi-mesterséget, noha ő tanárként, s hímevet szerezve költőként szolgálja az ügyet. És talán a priori azért is, hogy maga is e szakmában mestervizsgázott szakember-művész emléket, időt álló oszlopot állítson e neves-híres familiának.

Csak erőszakolt magyarázatot lennék képes válaszként adni arra: miért is ezt a nem mindennapi műfajt választotta, mely felér egy hosszú lélegzetű költői vallomással, apáról, anyáról, familiáról, szakmáról, háborúról, a mindennapi élet lírába öltöztetett bekezdésekről, s egyéb másról, a világról, e dinasztia művész-mestereinek az Istennel, s az egyházakkal, évtizedes kapcsolataival, bensőséges viszonyaival.

A dinasztia és a mesterség iránti hallatlan elkötelezettségre vall, ahogyan a kötetben fellelhető több, mint 70 illusztráció, s közöttük színes fotók összegyűjtése, a levelezés, osztályozás szerkesztése szízsízszi munkáját vállalta készült el, s látott napvilágot e szokatlan, megleckéztetem ebben az aspektusban idáig egyetlen ilyen jellegű munka. A szerző cizellált gondolatait tükröző belső világa mellett megismerteti az olvasót az orgonaépítés rövid történetével, áttekintést nyújt az orgona szerkezetéről, működéséről, ám főleg arról, hogy Ő, immár mint költő, s e szakma mesterembere hogyan látta családját, milyen volt az a milió, amelyben felcseperedett. S ezek az események, sajátos líráján keresztül miképpen jutnak el az emberi tudathoz.

Irodalmunkban szinte csaknem sajátosan egyedi, hogy Farkas Oszkár egy-egy alcím alatt prózát-lírárt változtatva, összeszőve vall a

nehéz mindennapokról, gondokról, világról. Ezt a Memorabiliák főcím alatt a Csendes napok, a Légiveszély-léginádó, a Jegyrend-szer, a Csitri-Csitíri, a Bujócska, a Meminisse horret, a Cserevilág, az Álomvilág, a Könnyű szívvel, a Stabilizáció, a Sorsok, életutak, és a Rekviem záróköltéménnyel teljesülnek ki, s mozaikkocka-szerűen láttat-

ják a Farkas Károly familia életét, költő fia gondolatainak fogantatásában.

Bensőséges vallomások ezek a mini stációk. Íme! *Csendes napok* „Ágyak meg székek. Arra gondoltam, hogy a mennyország is biztosan csupa ágy, meg székek. Anyám köréje gyűjtve hét gyermekét, arról mesélt, hogy egyszer olyan nagy házba költöztünk, aminek akkora ablakai lesznek, hogy azon visszük be a szekrényeket is.” *Légiveszély-léginádó!* „Mi marad, amit megőrizhet rólunk / szegényünk nélkül ez a föld?... / Mi marad megőrizhető / ebben a zuhanó repülésben / ebben a hosszú becsapódás előtti biztos iszonyatban? / Kell Istennek rólunk egy szuvenír? *Jegyrend-szer* „Kenyér és lisztjegy az asztalon: / – üres váza... / Fél százada felgyülemlett por, / felváltott sorban állás sorszáma várva.” *Csitri-Csitíri* „Ő lobban fel emlékeimből, a velünk közel egykorú mindenki neveltje, kinek apját-anyját villámcsapás ölte meg, kit az égő házból a szomszédok menekítettek ki: Csitri, a rövidre vágott fekete hajú, törekeny, karcsú testű lány. Szóbeszéd volt vagy igaz, a faluban híre ment, hogy amikor Kunhegyes elesett, ő várta az oroszokat a falu határában. ...Nevét az oroszok is hamar megtanulták, de

a maguk nyelvéhez igazítva Csitri helyett Csitirenek nevezték el.” *Bujócska* „Közel két évi vándorlás (menekülés) után úgy döntött a család, hogy hazamegyünk. Elhatározásunkban nagymama és legkisebb fia, Kálmán bátyám erősített meg bennünket, akik Törökszentmiklósról Kunhegyesre hősakadásban, lábukra ruhát csavarva, arcukat nagykendővel takarva gyalog tették meg az utat.” *Meminisse horret* „Kibicsaklik, silányul a szó-szemmeddel mondd / a csönd melegével: / otthon. *Cserevilág* „A szükség nem kopogtat. Ha hozzád szegődik, kegyetlen hűségese társ. Puliszka, görhe, málé – „a mindennapi kenyér” is fogytán volt. *Álomvilág* „A pénz az utcán hevert a szél és a gyerekek játékaént.” *Könnyű szívvel* „Nagymamám évődve szólt anyámnak, amikor egy-egy célját tévesztett rúgás a párkányon koppant...”

„Látod Ilonkám! Ezek a gyerekek már megint padbaloznak. Csak be ne törjék az ablakot azzal a pamuk laptával.” *Stabilizáció* „1946. augusztus 1. Vége a milpengős világnak! Új pénz, új élet. FORINT. Forgatja, morzsolgatja szájában az új szót egy ország.” / Szép öszünk volt / Nem fogott ránk fegyvert / a koratéli fagy, s tört ágakért / még nem kutattuk át az erdőt. *Sorsok, életutak* „1980. szeptember 8-án 76 éves korában csendesén távozott tőlünk apám. Szemed bama tavában / költöző madaraid már gyülekeztek / s úgy jöttél elém / mint amikor tarlón tanítottál jámi mezítláb.” Anyám 1991. szeptember 17-én 89 éves korában békésen elaludt. Rejtetlen mosolyú arcodba / beköltözött a halál / menedék-meleg öledbe / rettenve fut fűszál, bogár.”

A Rekviem csodálatos, szármaló, már-már balladás ihletésű soraival zárul az emlékezés, s a következő sorokkal tiszteleg Farkas Oszkár költő a Tisztelt Olvasó előtt: A pántos kapu megcsikordul / apám nem nyugszik, felkel a sírból, / kézenfogva vezeti anyám. / Ők hazaértek: – / Mi gyóntatószék, szentélyek rácsai között / bugdácsolunk.

Egy familiáért zúgnak a harangok, zengnek a templomok orgonái.

Farkas Kálmán

EREDMÉNYEKBEN GAZDAG, BOLDOG ÚJ BAXTALO KRECHUNO! I

Január

H	7	14	21	28
K	1	8	15	22 29
Sz	2	9	16	23 30
Cs	3	10	17	24 31
P	4	11	18	25
Sz	5	12	19	26
V	6	13	20	27

Február

	4	11	18	25
	5	12	19	26
	6	13	20	27
	7	14	21	28
1	8	15	22	
2	9	16	23	
3	10	17	24	

Március

	4	11	18	25
	5	12	19	26
	6	13	20	27
	7	14	21	28
1	8	15	22	29
2	9	16	23	30
3	10	17	24	31

Július

H	1	8	15	22	29
K	2	9	16	23	30
Sz	3	10	17	24	31
Cs	4	11	18	25	
P	5	12	19	26	
Sz	6	13	20	27	
V	7	14	21	28	

Augusztus

	5	12	19	26
	6	13	20	27
	7	14	21	28
1	8	15	22	29
2	9	16	23	30
3	10	17	24	31
4	11	18	25	

Szeptember

	2	9	16	23	30
	3	10	17	24	
	4	11	18	25	
	5	12	19	26	
	6	13	20	27	
	7	14	21	28	
1	8	15	22	29	

VET KÍVÁNUNK KEDVES OLVASÓINKNAK!

XTALO NYEVO BERSH!

Április

1 8 15 22 29
2 9 16 23 30
3 10 17 24
4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27
7 14 21 28

Május

6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22 29
2 9 16 23 30
3 10 17 24 31
4 11 18 25
5 12 19 26

Június

3 10 17 24
4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22 29
2 9 16 23 30

H
K
Sz
Cs
P
Sz
V

Október

7 14 21 28
1 8 15 22 29
2 9 16 23 30
3 10 17 24 31
4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27

November

4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22 29
2 9 16 23 30
3 10 17 24

December

2 9 16 23 30
3 10 17 24 31
4 11 18 25
5 12 19 26
6 13 20 27
7 14 21 28
1 8 15 22 29

H
K
Sz
Cs
P
Sz
V

„...mi, vezetők vagyunk az emberekért és nem fordítva.”

Beszélgetés az újszászi CKÖ elnökével

Rónavölgyi Sándor az újszászi Cigány Kisebbségi Önkormányzat valamint a Lungo Drom helyi tagszervezetének elnöke. Saját bevallása szerint ambiciózus, realista ember, aki nem retten vissza a kihívásoktól sem. Sikeres munkájának titka a jó kapcsolatok kialakítása, melynek nélkülözhetetlen feltétele a tolerancia.

– Az Újszászi Cigány Kisebbségi Önkormányzat 1998-ban alakult újjá.

Ebben az évben kezdte meg működését a helyi Lungo Drom szervezet is, melynek szintén az elnöke vagyok. A CKÖ képviselői tiszteletdíj nélkül végzik munkájukat, tudatosan, a többségi társadalommal együttműködve. Megalapítottuk a Nagycsaládosok Egyesületét, mellyel már három érdeképviseleti szervezet is munkálkodik a cigányság életkörülményeinek javításán. Mindhárom szervezet egy közös irodában tevékenykedik. Az ellátottság nagyon jó, mert minden segítséget megkapunk a nagy önkormányzattól. Ebben az évben 16 félé támogatást nyújtottunk különféle célok megvalósítására. A tavalyi évben, hogy csak egy példát említek, 370 ezer forintot adtunk a helyi általános iskolának. Kezdeményezésre minden évben állófogadással egybekötött ünnepségen köszönjük meg a pedagógusok áldozatos munkáját.

– Olvashattunk a munkahelyteremtési kezdeményezéseikről is.

– Beindítottunk egy varrodát és sok cigány embert segítettünk vállalkozásának elindításában. A varrodát a települési önkormányzat működteti, melyben 12 fő alkalmazott dolgozik. Megrendelésre vannak különféle ruhaneműket. Később szeretnénk bővíteni, hogy még többen juthassanak munkához. Felvettük a kapcsolatot a Gazdasági Minisztériummal valamint több multinacionális céggel, melynek eredményeképpen a vállalkozók alvállalkozói minőségben tudnak dolgozni. Többek között Monoron, Budapesten, Szolnokon, Kiskörösrön tevékenykednek az újszászi roma vállalkozók. Szeretnénk egy céget is alapítani, így sokkal

nek. Egy központi orvosirendelőt is szeretnénk létrehozni a térségben, hogy ne Szolnokra kelljen bejárni az egészségügyi problémákkal.

– Milyen az újszászi romák helyzete, hogyan élnek?

– Újszász lakosainak száma 7500 fő, melynek 12 százaléka roma. Vannak romungrok és oláh cigányok. Szerintem az újszászi romák helyzetét a környező településekhez mérten valamint országos viszonylatban, pozitívan lehet értékelni. Nem azt mondom, hogy nincsenek nagyon rossz körülmények között élő romák, de egy-két családot kivéve mindenki megtanult boldogulni a maga módján. Vannak berögzött szokásaik, főleg az oláh cigányoknak, gondolkodok például arra, hogy a nők nem dolgozhatnak csak a férfiak, de ők viszont mindent elkövetnek családjuk boldogulása érdekében. Főként lovakkal foglalkoznak és vásárolnak.

A lakásépítési program nálunk nem valósulhatott meg, mert a roma lakosság 90 százaléka már korábban igénybevette a szociálpolitikai kedvezményt. Itt megemlíteném azt is, hogy indítványoztuk a „Tiszta udvar rendes ház” akciót, melyre szintén az önkormányzattól kaptunk 100 ezer forintot. Így húsz házat tudunk 5–5 ezer forinttal jutalmazni.

– Tudtak-e segíteni a családoknak a beiskolázásban?

– A helyi Lungo Drom szervezet és a CKÖ közvetlen kapcsolatot tart fenn az iskolával valamint a polgármesteri hivatallal. Ez a kapcsolat igen jónak mondható. Volt egy állami normatíva támogatás a kiegészítő családpótlékra jogosultaknak, ami

Rónavölgyi Sándor

több roma embernek lenne biztosított a megélhetése. A kezdeményezést támogatja a települési önkormányzat és az OFA is. Komoly erőfeszítések folynak Újszászon, hogy munkahelyek legye-

gyermekenként 4000 forint, az állam ezenkívül 2930 forint támogatást is nyújtott, valamint az önkormányzat 1000 forinttal egészítette ki a dotációt. Természetesen ez minden iskoláskorú gyermeknek járt, függetlenül a származásától.

A kisebbségi önkormányzat 100 ezer forintot különített el a rászoruló családok részére, melyet kizárólag a rászorultság elvén osztottunk szét. Volt egy lakossági fórum, melynek célja többek között az volt, hogy tájékoztassa a lakosságot a beiskolázáshoz igényelhető támogatásokról.

Örömmel tölt el, hogy városunkban már 13 cigány gimnazista van, valamint a felnőtt képzés is megoldódott. A

sikerült a Balatonnál táboroztatni a nyáron, a Szociális és Családügyi Minisztérium támogatásával. Roma és nem roma gyerekek egyaránt élvezhették a tábort, melyhez a CKÖ 100 ezer forinttal járult hozzá. Azt hiszem az a képsorozat, mely az LD újságban is megjelent, méltán tanúsítja azt a jókedvet és felszabadultságot, melyben ennek a 40 gyereknek része volt.

– Említette, hogy nagyon jó a kapcsolatuk a települési önkormányzattal. Viszont gyakran hallani ennek az ellenkezőjéről.

– Sajnos sok helyen elmérgesedett ez a viszony. Én azt vallom, hogy csakis együttműködve végezhető eredményes munka. A kisebbségi vezetőknek meg

romák ügyes-bajos dolgai, problémái megoldását segítheti, előterjesztheti a települési önkormányzat valamint egyéb szervek felé. S ha jó a viszony, mint nálunk is, akkor figyelembe veszik kezdeményezéseinket, javaslatainkat. Nem akarok ítélni a jászladányiak felett, de egy kisebbségi vezetőnek nincs joga ilyen helyzetbe hozni roma embertársait. Meg kell érteni, hogy mi vezetők vagyunk az emberekért és nem fordítva. Úgy gondolom államban államot nem lehet alapítani, tehát mindenképpen meg kell találni az aranyközéputat. Nem azt mondom, hogy nálunk nem voltak zörrenések, de sikerült minden ügyben kompromisszumot kötni. A polgármester asszonnyal nagyon jó a viszonyunk, a lehetséges kereteken belül mindenben támogat minket. November végére tervezzük a „Kisebbségi díjak” átadását, melyet azok az emberek kapnak meg, akik önzetlen munkájukkal segítettek a cigányság életét.

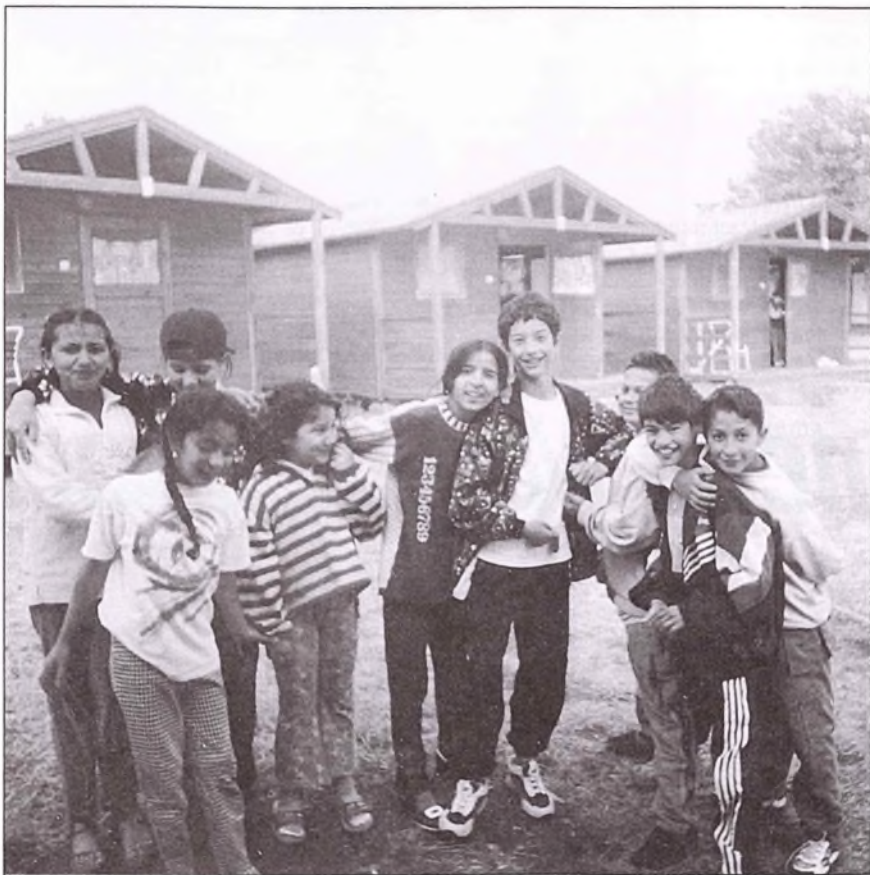
– Meséljen egy kicsit magáról és a családjáról!

– 1976-ban érettségiztem Szegeden a mezőgazdasági szakközépiskolában. Ezt követően kerültem a MÁV-hoz. Később elvégeztem Budapesten a tiszti iskolát, így lettem mozdonyvezető egészen 1993-ig, amikor sajnos szívinfarktus miatt leszázalékolta. Kétszer nősültem, az előző házasságomból született lányom rendőrné tanuló. A jelenlegi házasságomban három gyermeket nevelünk. Sajnos a nejem is le van százalékolva a gerince miatt. Gábor fiam hetedik és nagyon tehetséges a sportban. Mariann lányom ötödikes, jól tanul, zongorázik és színjátszó körbe jár. Van egy nevelt fiam is, aki az idén érettségizett. Sajnos nem sikerült bejutnia a műszaki főiskolára, de jövőre újra megpróbálja. Szorgalmasak és ügyesek mind a négyen, büszke vagyok rájuk.

Van egy helyi lap, az „Újszász Híradó”, melyben rendszeresen publikálok. Nemrég a cigányság történelméről, kultúrájáról írtam egy ismertetőt, azzal a céllal, hogy a többségi társadalom tagjai közelebbről is megismerhessék a cigányság kultúráját. Valamint rendszeresen beszámolok a lapban, a testületi üléseken elhangzottakról.

1998 óta foglalkozom komolyabban a politikával és szívügyemnek tartom a cigányságért való munkálkodást.

Paksi Éva, Lukács Ilona

Negyven gyereket sikerült a Balatonnál táboroztatnunk!

dolgozók általános iskolájába 50–50%-ban járnak roma és nem roma felnőttek. Most már az állami oktatási normatíva felhasználásába is van beleszólásunk. Egyébként a gyerekek nagyon fontosak a szememben. Azt a politikát vallom, ha a gyereken segítünk, akkor közvetetten segítünk a szülőnek is. Segítettünk felkészülni az önök által szervezett Ki Mit Tud? vetélkedőre –, ahol 3 első és 1 harmadik helyezést értek el. 40 gyereket

kellene érteni, hogy nem követelőzni kell, hanem fokozatosan bizonyítva, intelligens módon együttműködve kell bizalmas, jó viszonyt kialakítani. Másképpen nem működik a dolog. A CKÖ-nek nincs jogi hatásköre az önkormányzatokkal ellentétben, következőképpen ha a viszony ellenségesé válik, nem lesz képes rendeltetésének megfelelően működni. A mi dolgunk az érdekképviselet, mely nevéből eredően a

Konferencia a cigányság élethelyzetéről Sóstón

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közigazgatási Hivatal és a Megyei Önkormányzat Pedagógiai Közművelődési Intézete és Továbbképző Központja a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának támogatásával november 26-27-én kétnapos konferenciát rendezett, amelyen „Az önkormányzatok feladatai és lehetőségei a cigányság élethelyzetének javításában” címmel vitáztak meg a témával kapcsolatos feladatokat, teendőket.

A sóstói Továbbképző Központban több mint fél száz résztvevő: polgármesterek, jegyzők, kulturális szakemberek, cigány önkormányzati elnökök, képviselők vettek részt. Dr. Kovács Jánosnak, a megyei közigazgatási hivatal vezetőjének bevezető gondolatai után elsőnek János László

osztályvezető, a munkaügyi központ feladatai és lehetőségei a cigány lakosság munkahelyteremtésében és felzárkóztatásában címmel tartott érdekes előadást, amelyet konzultáció követett. Ezt követően Tuza Tibor szaktanácsadó, a cigány népismeret oktatás fontossága, az identitás kialakításában a kerettanterv adta lehetőségeinek tükrében változtatta a teendőket. Dr. Vinnai Győző történész és Kökény István előadásai a harmadik évezred és a roma értelmiség kapcsolatáról a cigány értelmiség teendőiről szólnak.

Dr. Bódi Zsuzsa, a Magyar Művelődési Intézet osztályvezetője a kulturális munkában való közös tevékenységnek a fontosságát hangsúlyozta, amely hosszú idő óta tapasztalható a cigány értelmiségiek, alkotók között. Az osztályvezetőnő és Tóth Enikő, az intézet munkatársa gondos munkával rendezték meg a „Cigány szemmel” című kiállítást, amely áttekintést adott a roma folklórról, a cigányság mese és mon-

davilágáról, sokszínű irodalmáról, s a roma alkotókról. A szépszámu hallgatóság előtt Farkas Kálmán nyitotta meg az oktatási intézet aulájában és tantermében berendezett tárlatot.

Másnap, november 27-én Lőkös Sándor, az Országos Cigány Önkormányzat nyíregyházi Továbbképző Bázisának vezetője, a Keleti Ébredés Közalapítvány Kuratóriumának elnöke tartott érdekes, a tapasztalatokon alapuló előadást a megyében élő cigányság munkaerőpiaci helyzetének javítását célzó intézkedésekről, teendőiről.

Zsákné Asztalos Emőke a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal főosztályvezető-helyettese a kormány cigányságot érintő új középtávi stratégiájáról szolt előadásában. A konferencia záróelőadását Farkas Kálmán, író-újságíró tartotta a cigány irodalomról és a cigányság kultúrájáról, amelyet nagy érdeklődés kísért.

/f.k./

A vers ünnepe Mátészalkán

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Mátészalkai Gyermekotthona fogadta november 22-én a III. megyei magyar-cigány nyelvű vers- és prózamondó találkozó résztvevőit, alsós-felső kisdiákokat, felkészítő tanáraikat, szülőket, s mindazokat, akik megtisztelték a nemes vetélkedést, amelyen a megye iskoláiból összesen 68 cigány fiatal vett részt. Az eseményt a Magyarországi Cigányok Kulturális Szövetsége és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Megyei Pedagógiai, Közművelődési Intézete és Továbbképző Központja rendezte.

A találkozó résztvevőit Kertes Zoltán, az intézet igazgatója köszöntötte, majd kezdetét vette a nemes vetélkedés. Nem verseny volt ez, hanem a tehetséges vers és prózamondó cigány fiataloknak egy olyan bemutatkozása, amely bizonyítékul szolgált arra: a tanuló cigány fiataloknak a magyar és a cigány irodalom iránt elkötelezett hívei, ezek száma gyarapszik, s ma már leszűrve a korábbi hasonló találkozók, versenyek tanulságait bizonyíthatjuk: sok fiatalnak adatott meg az a tehetség, amely a helyes beszéd, a vers-

és prózamondás világába vezeti a hallgatókat. Annyi a találkozó után leszűrhető: a tanuló cigány fiatalok közül sokan sikeresen birkóztak meg a helyes szövegmondással, az artikulációval, a hangsúlyozás követelményeivel, a költők és alkotásaik értelmezésével.

A zsűriben helyet foglalt Farkas Kálmán (elnök), Farkas Oszkár ny. tanár, költő és Rézműves Mihályné (Lina) ny. óvónő. Elsőként az alsósok álltak színpadra, akik közül különösen ki szeretném említeni a következőket: Szikora András (Tiszakanyár), Balogh Péter és Lakatos Tamás (Nyíregyháza), Janóczki Ivett Anna (Paszab), Papp Rita (Tiszavasvári), Kiss László (Tiszadada) és Szántó Anna ugyancsak dadei diákokat.

Örvendek, hogy a felsőtagozatosok száma az idén megsaporodott, ez azonban nem csak a mennyiségben, hanem a minőségben is megmutatkozott. Jelentősen megnőtt az érett vers és prózamondók száma. S az sem mellékes, hogy többen a cigány mese és mondavilág gyöngyszemeivel álltak a zsűri elé, bizonyítva, hogy a cigány irodalom mind népszerűbb. A ci-

gány alkotóktól mondott költemények száma is gyarapodott.

A felsősök közül kiválóan szerepeltek: Kovács Henriette (Tiszavasvári), Balázs Anikó (Hodász), Rézműves Klaudia (Kántorjánosi), Horváth István (Balkány), Hercegh Csaba (Nyírbátor), Rézműves Veronika (Hodász), Kóka Lenke (Tiszavasvári), Rézműves Gabrielle (Tiszavasvári), Oláh Noémi (Paszab), Klaucza Marianna (Porcsalma), Lakatos Anita (Aranyosapáti), Rákóczi Karolin (Nyírtelke), Kóti Gábor (Tiszavasvári), Rézműves Tímea (Kántorjánosi), Rézműves Gyöngyi és Rézműves Mária (Hodász).

Színvonalas értékelést és hasznos útravalót mondott zárszavában diákoknak, tanároknak és szülőknak egyaránt Farkas Oszkár költő. Minden résztvevő ez alkalommal emléklapot kapott, és sok-sok ajándékkönyv, cigány írók, költők munkái kerültek olyan roma fiatalok kezébe, akik tudják hasznosítani.

A vers ünnepe volt ez a nap Mátészalkán.

/f.k./

Szépségek versenye

December 2-án tartották a Cigány Információs és Módszertani Központban a cigány szépségverseny selejtező fordulóját. A megmérettetésre 51 lány jelentkezett. A továbbjutó 20 lány az Országos Roma Szépségverseny 2002. februárjában megrendezésre kerülő döntőjében áll a zsűri elé.

Fotók: Nyári Gyula

A zsűriben többek között Choli Daróczi József, Fátyol Tivadar és Suki András foglalt helyet.

Bacht dél o dél

(Adjon Isten szerencsét) – VIII. rész

1. Álomfejtés, álomfejtők, álmoskönyv. 2. Jóslás, kártyavetés módjai.

Vadállat– ellenségünk jelentkezik.

Vadállat megtámad és legyőz – hiába hadakozol ellenségeddel.

Vándorútra indulni – halál.

Vásárba menni – jó hír, szerencse.

Vályog – szerencse.

Vándorolni – véletlen öröm ér.

Vásár – nyereség.

Vándorral találkozni, vele beszélni – hirtelen halál a családban.

Vessző – szomorúság, bánat.

Verekedésben, szurkálásban megsebesülni – szegénység, baj.

Veszekedést messziről nézni – 1. Harag. 2. Hosszú betegség.

Verebet látni – veszekedés.

Vért látni – betegség, szegény.

Vércsét látni – veszedelemben kerül.

Virágot látni – bánat.

Viola, árvácska, ibolya, orgona – különösen nagy bánat előjele.

Virágot árulni – szegénység, szomorúság.

Víz, sáros vizet merni, abban fürödni – betegség.

Hullámozó víz – betegség, halál.

Vizet inni, ha zavaros – bánat.

Vizet merni kútból – szerencsétlenség, ha nem tiszta.

Zsákot cipelni – szerencse.

2. Jóslás

Jóslásról akkor beszélünk, ha valamilyen eszköz segítségével tudakoljuk meg saját vagy mások jövőjét.

A jóslás majdnem egyidős az álomfejtéssel. Legrégebben az áldozati bárányok beleiből jósoltak. Nagyon régi múlttal dicsekedhet az asztrológia, a csillagjóslás. Ennek alapja a születésünkkor való bolygó és csillagállások. Később az egyes eseményeket, történeteket és háborúkat is magyaráztak a csillagok ál-

lásával. A mai napig népszerű a nem cigányok között ez a jóslási mód. Erősíti hitelét a véletlenek sorozata, valamint tudományosságát keltő, színlelő magyarázatai. Ezért sokan elegánsabbnak tartják mint a jóslás más módjait. A cigányok soha nem jósoltak a csillagokból. Oka, hogy ehhez évekig tartó tanulmányok kellettek volna. Ilyenek a földrajzi ismeretek, a bolygók nevei, elhelyezkedésük, keringésük, a csillagképek nevei és elhelyezkedésük. Ezeknek az ismereteknek a megszerzése pénz, idő, fáradságot, iskolai végzettséget követelt volna. Tehát ez is mint az áldozati állatok beleiből való jóslás, a tehetősebb emberek kiváltsága maradt.

A szegényebbek olcsóbb jóslási módokat kerestek. Ilyen a tenyérjóslás, a kockavetés, a ki húzza a rövidebbet, az ólomöntés, a különböző kártyák vetése, babvetés, kávézaccból való jóslás, cémával való ügyeskedés, gombócfozás, papagáj vagy egér, esetleg tengerimalac szerencsecédula húzása. Sőt a kakukkszó mint ahogyan a nótában hallhatjuk:

„Kakukk madár mond meg nekem,
Hány évig él a kedvesem!”

A gondolkodás magasabb foka, amikor az ember belátja, hogy sorsa alakulását befolyásolni tudja. Természetesen az adott gazdasági, politikai, társadalmi kötettségek figyelembevételével. Úgy, ahogy a két ismert nóta mondja:

1. „Nem tudom az életemet hol rontottam én el...”

2. „Valahol az ember mindig elhibázta...”

A legidősebb cigány jóslási mód, melyet **Sáfár Sándor** megfigyelt 1936-ban. A nagysallói cigányok tavasz

vándorútjuk előtt megjósolták az otthon hagyott betegek életbemaradási esélyeit. Bora és lánya Julis előszedtek egy kör alakú tákolmányt, amit ők dobnak neveztek. Fűzfavessző volt körformára hajlítva, dróttal rögzítve. Erre volt kifeszítve egy bőr. Szerintük egerek bőre. Egész vékony dróttal voltak egymáshoz erősítve a kis bőrök úgy, hogy az egyik darab irhája a másik darab szőrös fele volt. Ez így ismétlődött amíg befedte az egész keretet. Nem ők készítették. Bora azt mondta, hogy az anyjától kapta még lánykorában, amikor tanulta tőle a mesterséget. Sáfár Sándor jelen volt amikor Bora a beteg kisujját megszurta, a kifröccsenő vért egy lecsonkolt lúdtollal felszívta és hirtelen mozdulattal az egérdobra fröccsentette. Gyógyulást jósolt, mert a vércseppek többsége az irhás részre esett. Sáfár Sándor kérdésére, hogy miért ez a gyógyulás jele, Bora azt felelte: anyjától így tanulta. Eddig mindig igaznak bizonyult a jóslat. Az egérdob a mezei pocok sárgásszürke gereznájából készült.

Ezzel a jóslási móddal később nem találkoztunk. Oka, hogy valószínű kihalt az a generáció, amelyik ismerte a módszert. A megholtak minden tulajdonát eltemették, tehát a dob is. Bora egész családját eltemették Dachauban. Egyedül **Kosaras János** jött haza, de ő kisgyerek volt elhurcolásukkor.

A legnépszerűbb jóslási mód a vető vagy cigánykártyából való jóslás. Ezért ezzel foglalkozom a legtöbbet.

A cigánykártya vetéséhez ismerni kellett a lapok jelentését. Bár öt nyelven írták rá a jelentést, a cigányasszony a képekről ismerte a lapokat. 1973-ban **Lakatos Arany** Érsekvadkertről került be a balassagyarmati kórház belgyógyászatra. Mikor meglátogattuk éppen jósolt a szobatársaknak. Lesték minden szavát. Magyar babona, hogy a cigány-

asszony jóslata mindig beválik. A nem cigány jóskártyája is csak akkor mutat igazságot, ha cigányasszony „avatja” be. Vagyis az jóslat vele először. Arany szinte körömnagyságúra kopott kártyájából olyan biztonsággal beszélt, hogy hűledeztek a szobatársak. Szinte egész életük kitárult előttük. Mintha csak olvasott volna a gondolataikban. A legféltettebb titkaikat is kibeszélte. Senki sem gondolt arra, hogy ők saját maguk adják az információkat. Arcukra rá van írva a sorsuk. Vidám vagy gondterhelt, csálódott emberek. Az elkezdett mondatok érdektelensége, vagy különös érdekeltisége a szemükből csillogott. Ha Arany mellékvágányra tévedett, igen gyorsan tudott váltani. Szóval nem unatkoztak a betegársai, és jóslatait jövőbetekintési képességének tekintették. Több jósnőt láttam munkában. Nem hagyott nyugton az a gondolat, hogy kipróbálom magam is, hogy csak a cigányasszonyok tudnak olvasni jóslás közben a nem cigányok gondolataiban. Elárulják e nekem is, hogy mire kíváncsiak? A 70–80-as években társaságban, nyaraláskor, vonaton gyakran elővettem a kártyát, hogy soha nem látott embereknek jósoljak. Szinte soha nem tévedtem. Mindig úgy vezettek a jóslatatók, mintha a vakember korlátba kapaszkodva biztosan lépne.

Két különleges esetemet írom le.

1. Balatonfüreden nyaraltunk. Sáfár Sándor mint minden alkalommal ha tehette, előadást tartott a cigányokról. „Ha nem ismerik őket, nem mondhatnak véleményt róluk.” – mondta gyakran. Az előadás után a kultúrafelelős bejelentette, hogy aki akar vetethet kártyát. Ijesztően hosszú sor alakult ki. Türelmesen vártak. A sor közepén állt egy rendkívül kirívó, piros ruhába öltözött hölgy. Fején piros babos kendő. Nyíltan rosszul állt a szőke hajához, fehér bőréhez a piros szín.

Vidáman ült le velem szemben. Nem mutatkozott be. Megkevertem a kártyát, elvágta. Megnézve az első három lapot: halál, bíró, katona. Össze akartam csapni de ő nem hagyta. Én kimagyaráztam. Ez valami tévedés, majd a következő jobb lesz. Nem részletezem. A lapok sorrendje: közepén a halál, tőle balra a bíró, jobbra férfiak képe, valamint a ház. Itt most rögtön kitör a botrány. Egy életvidám nőnek, gondtalan nyaraláskor hogy mondhatnék olyat, hogy otthon haláleset van vagy volt, melynek következtében törvénnyel lesz dolga, amit három férfi szorgalmaz. Elakartam küldeni, de csak kiharcolta, hogy mond-

jam meg mit mutat a kártya. Elmondtam, és ő megszólalt. Egy héttel a nyaralás előtt halt meg az anyja. Azért jött ebbe a kirívó ruhába, hogy ne kezdjék el sajnálni, hanem hagyják pihenni. A nyaralásból hazautazva lesz a hagyatéki tárgyalásuk, ami nagy gondot jelent neki. Három férfi testvére van és nagyon támadják az örökségért. Játéka: a rikító, hivalkodó ruha vagy csak a véletlen, mindenesetre azt sugallta, hogy valami nincs rendben a belső és külső között.

Igazat mond a kártya?

2. Pesten a pedagógus üdülőbe nyaraltunk. A szögkirály c. könyvről ismerték Sándor nevét. Az alkalmazottak ünnepezték. Kérték, hogy jósoljon nekik. Ez a feleségem reszortja. – Mondta. Akkor felcipeltek a csomagjainkat az emeletre és máris kezdeni kellett a kártyavetést. A gondnok nő kíváncsiskodott a legjobban. Nem részletezem a lapjárást, de akárhogy kevertem, akármilyen formában raktam le, mindig az esküvő, a saját és a kedves képe került egymás mellé. A lényeg az, hogy kezeli esküvőt jósltam. A gondnok nő színpadiasan mérgelődött. Ne mondjak már olyat, hogy ő még egyszer férjhez megy! Nincs egy hónapja, hogy elvált. Férfira sem tud gondolni, nemhogy ismét lekösse magát. Szó, ami szó, az ott töltött két hét alatt nem volt olyan nap, hogy ne keresett volna meg azzal, hogy vessek kártyát újból, hátha valami jobbat talállok. Mindig ugyanúgy jártak a lapok. Két hét után a búcsúzáskor mondta meg, (csütörtökön) hogy szombaton lesz az esküvője, és nem is volt még soha férje. Csak nem érti, hogyan találja el a kártya a jövőt. – Én sem. Itt is a véletlenek sorozata és az erőszakos érdeklődés vezetett, hogy érezzem elevenjére tapintottam.

A cigányok kártyavetési módjairól keveset tud a történelem. Senki nem írta le, hogy pontosan mióta foglalkoznak kártyavetéssel. Egy régi cigánynótát ír le a Pallas Nagy Lexikona, amiből következtetni lehet arra, hogy II. József idejében már volt kártyavetés.

A dal így szól:

*Hej biosza kad penel
Hej azt mondja a kártya
Hoj mre jakh nani dikhel
Hogy két szemem nem látja
Soha miro piranesz
Soha többé a babám
Mange avla bicsacsesz
Hütlén lett enhozzám.*

A cigányasszony mindig tanácsot is ad a baj elkerülésére. Itt kell megemlítenem, hogy a cigányok sem mesélés, sem jóslás alkalmával nem káromkodtak, nem trágárkodtak. Ezt a nem cigányoktól tanulták meg, különösen akkor amikor elterjedt a vállalatoknál való munkavállalás. Olyan gyűjtőknek, akik fizettek érte, sorsuk könnyítése érdekében mondtak trágár szöveget. A cigányok ősi szokása az átkozódás. Saját magukon is, fogadásképpen mondanak átkot. Az őket sértegetőknek átkokkal felelnek. Ezt mindig cigányul mondják, épp úgy mint a tanácsolt megrontó szöveget.

Ilyenek:

Korráj vész! – Vakulj meg!

Bangyoly vész! – Sántulj meg!

Kajte bangota vész! – Így sántulj, görbülj meg!

Tyernyol iliszke – Rothadjon el a húsd!

Tyernyol iliszke vuna! – Rothadjon el a szíved!

Itt sülljedjek el!

Nekem legjobban az a mondás tetszett amelyik így hangzott: „Gyöpösödjön ki az udvarod! „Ezt elsősorban falun alkalmazták. Eleinte nem értettem. A városiak sok pénzt fizetnek azért, hogy pázsitos udvaruk legyen. A poklosi Pödör Gyuszi magyarázta el, hogy ez azt jelenti: „Pusztuljanak el az állataid! Verje fel az udvarodat a gaz, mert nincs ami lelegelje, lecsipegesse!

A legrégebb idők óta használt, és a nem cigányok által félremagyarázott mondás: A devla vigyen el! – Ez nem szinonimája a magyar szólásnak: Az ördög vigyen el! Dél, devla cigányul: isten, beng az ördög. A devla vigyen el, azt jelenti, hogy az isten vigyen el! Közelít a magyar szóláshoz mely úgy hangzik: Magához szólította az úr. A devla vigyen el! Szólítson magához az úr! Egyszerűbben: Halj meg! Durvább kifejezéssel: Dögölj meg!

Az anyagi előny szerzéséért végzett jóslást mindig is tiltották. A tiltásról 1879-ben törvényt is alkottak. Szövege a következő:

„Üzletszerző kártyavetés, mint közrend elleni kihágás, 8 napig terjedhető elzárással, és 100 forintig terjedhető pénzbüntetéssel: két éven belül történt visszaesés esetében, egy hónapig terjedhető elzárással és 200 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. (kbtkv. 79. §)

Wuscher Anna
– folytatjuk –

Bizalmat csak bizalomért lehet cserélni

Még a politika rideg tényeihez szokott társadalomkutató számára is az ünnepek közelsége valamiféle melankolikus érzéseket vált ki. Miközben jól tudja, hogy a társadalomban alig csökken a gyűlölködés, s miközben szeretet nélkülözhetetlenségéről beszélnek, a karácsony múltával csaknem minden kezdődik előről. Szavak és politikai gesztusok térnek vissza ugyanabban a jelentésben, és a pillanatnyilag felfüggesztett ádáz küzdelem újra erőre kap. S akik csak szíviükben hordják karácsony fényét, akár a jövő esztendőben is a reménytelenség nyomasztó világával küszködnek. A reménytelenség ezzel a folytonos visszautalással lesz kézzelfoghatóvá, így kelti a hullámzó, céltalan mondatok képzetét, a hiába megújuló erőfeszítéseket. Holott alighanem sokkal több bizalomra lenne szükség, legkevésbé sem üres ígéretekre, hanem az értelmesen élhető élet távlataira. S ehhez a valódi biztonság vágyára, annak tudatosítására, hogy sorunk valóban a kezünkben van.

Ha ezt nem látjuk, illetve nem teszünk semmit érte, a világ üressége éppolyan nyilvánvaló lesz, mint az embereké. Lakhatatlanná lesz környezetünk, s a vigasznak semmi más formája nem marad, mint a látszatsikerek egyike-másika. A saját maga ellen forduló abszurditás, mely azt sugallja, hogy csak a sikerekért érdemes élni. Akár gazdasági-anyagi természetükről, akár politikaiokról van szó. Némi poé-

zissel fogalmazva: a „magányosságtól vacogó” világban viszont a legtöbb érték erejét veszíti. Ha pedig ezek eltűnnek, nincs miben kapaszkodnunk. Vagy csak nehezen találunk olyan szellemi-lelki fogódzókat, melyek erkölcsi tartást és hajlíthatatlanságot ad az embereknek. A közelgő országgyűlési választások előtt máris megkezdődött a politikai igazodás folyamata, mintha az lenne a legfőbb cél, hogy kik lesznek a vesztesek és kik a nyertesek.

A rovat hűséges olvasói talán megfigyelhették, hogy a visszavisszatérő témakörök során mennyire gyakran szerepelt a hatalom, az erőszak, az egyenlőtlenség, a szegénység, a kulturális megfosztottság, a morális döntések hiánya, a diszkrimináció, a megaláztatás és így tovább. Felsorolni is nehéz lenne utólag, ám mindez csak azt jelzi, hogy társadalmunk jelenvalósága hozza felszínre az iménti jelenségeket. Mert ha valóban tökéletesen működne a demokrácia és a jogállamiság gyakorlata, sokkal kevesebbet lehet írni a kiváltó okokról és azok végzetes következményeiről. Csakhogy a jelenlegi körülmények között ez nem lenne más, mint merő önámítás. Amelyre azért sincs szükség, mert nem csak önmagunkért vagyunk felelősek, hanem azokért a viszonyokért is, melyek a nélkülözést és a nyomort szülik. Vagyis a dolgok, az események kritikai megnevezése elől senki sem térhet ki, mint ahogyan

annak tudatos vállalása elől sem, hogy cselekvéseinkkel, tetteinkkel nyilvánvalóan befolyásolhatjuk a dolgok menetét. S ha az olvasók közül bárki is úgy érezné, hogy a havonta megjelenő írások teljes reményvesztettségéről árulkodnak, csak azzal a paradoxnak tűnő megállapítással tudok válaszolni, hogy a reményt és a bizalmat mindenkinek magában kell felépíteni, s napról-napra megerősíteni.

Mert nemcsak arról van szó, hogy bizalmat kizárólag bizalomért lehet cserélni, hanem ugyanígy szeretetet is. Pénzért, hatalomért ez utóbbi sem vásárolható meg. Jól lehet szeretethiányos világunkban erre sokan törekednének. De mindehiába, hiszen az emberi érzelmek és erkölcsök nem bocsáthatók áruba. Vagy ha igen, újra meg újra a csalódások és reménytelenségek kietlen valóságához jutunk. S mivel ebben az évben utoljára jelenik meg a Politikai látószög újabb esszéje, stilszerűen **Pilinszky János** egyik költeményéből idézek:

*„némán előtted áll az,
kiért elhagytad mindened,
száműzetésbe mentél,
mert sorsodat ki fejtsd meg,
ki az, ha ő se testvér?”*

*És vársz, mint fáradt katonák,
hisz nincs már senkid itten,
Ő visszanéz az esten át,
csak néz, és meg sem ismer.”*

Dr. Kerékgyártó T. István

A fotón kislányával látható

Búcsúzunk...

Lukács Edit, életének 21. évében ez év december 1-jén, egy tragikus autóbalesetben életét veszítette. Tünneményes lény, lelkének szépsége tette családjának és ismerőseinek feledhetetlenné. Editke, ahogyan mindenki nevezte, három hetet dolgozott a Világunk Szerkesztőségében.

Az antidiszkriminációs ügyfélszolgálati hálózatban részt vevő ügyvédek

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Dr. Kiss Éva
3527 Miskolc, Széchenyi út 35.
Tel: 06 (46) 354-811

Dr. Főnyedi Béla
3980 Sátoraljaújhely, Kossuth tér 5.
Tel: 06 (47) 322-955

Bács-Kiskun megye

Dr. Sente Zsolt
6400 Kiskunhalas, Tó u. 36.
Tel: 06 (77) 428-064, 423-612
Fax: 06 (77) 428-064

Baranya megye

Dr. Olt György
7700 Mohács, Kossuth u 51.
Tel: 06 (69) 510-315

Békés megye

Dr. Lipták András
5540 Szarvas, Arató Pál u. 1/1.
Tel: 06 (66) 216-004

Csongrád megye

Dr. Simonné Dr. Báron Zsuzsanna
6930 Makó, Kálvária u. 94.
Tel: 06 (62) 219-015

Fejér megye

Dr. Dobai Lajos
8000 Székesfehérvár, Börgyár út 2.
Tel: 06 (22) 313-463

Győr-Moson-Sopron megye

Dr. Karcagi-Mészáros Zsolt
9023 Győr, Hunyadi u. 13.
Tel./Fax: 06 (96) 442-968

Heves megye

Dr. Keindlné Dr. Patyi Zsuzsanna
3360 Heves, Arany J. út 15.
Tel: 06 (36) 545-155

Hajdú-Bihar megye

Dr. Jakab Tamás
4000 Debrecen, Pásti út 5/A.
Tel./Fax: 06 (52) 373-998

Komárom-Esztergom megye

Dr. Kiss Juhász István
2800 Tatabánya,
Ságvári E. u. 15.
Tel: 06 (34) 323-185

Pest megye

Dr. Molnár Iván
2740 Abony, Kossuth tér 1.
Tel: 06 (53) 360-135,
360-136/106 mellék
Fax: 06 (53) 360-064

Somogy megye

Dr. Kócsó József
7400 Kaposvár,
Szent Imre u. 14. 1/8.
Tel: 06 (82) 413-906

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Dr. Lőkös Eleonóra
4400 Nyíregyháza,
Hősök tere 9.
Tel: 06 (42) 407-468

Dr. Ferenczy Róbert
4600 Kisvárd,
Temesvári út 6.
Tel: 06 (45) 416-105

Jász-Nagykun-Szolnok megye

Dr. Fancsali Agnes
5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Tel: 06 (56) 420-110

Tolna megye

Dr. Sümegi Helga
7090 Tamási, Rácvölgy 7.
Tel: 06 (74) 474-977
Fax: 06 (74) 570-110

Nógrád megye

Dr. Farkas Imre
2660 Balassagyarmat,
Rákóczi fejedelem u 18.
Tel: 06 (35) 505-995
Fax: 06 (35) 300-782

Veszprém megye

Dr. Harcos Gábor
8200 Veszprém,
Szabadság tér 15.
Tel: 06 (88) 329-489

Zala megye

Dr. Németh György
8800 Nagykanizsa
Teleki u. 14.
Tel: 06 (93) 312-479

Vas megye

Dr. Kabay Gábor
9700 Szombathely,
Óperint u. 1.

Az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány kiadásában megjelent
alábbi kötetek szerkesztőségünk címén megrendelhetőek! (Szolnok, Aranka út 3. 5000)

Farkas Kálmán:
Elnémult hegedűk 300,-Ft
Szécsi Magda:
Fekete fények 1300,- Ft
Rácz Lajos:
Roma értelmiségiek arcképcsarnoka 500,-Ft

A Pont Kiadó által kiadott, *szintik és romák a náci rendszer idején* című kötete 20%-os kedvezménnyel megrendelhető, egyszerű postai levelezőlapra vagy akár telefonon/faxon közvetlenül a kiadótól. Cím: Pont Kiadó 1300 Budapest, Pf.: 215. Tel./Fax: 06-1/368-8058

Felhívás

Felhívjuk a Cigány Kisebbségi Önkormányzatok figyelmét, hogy Csemer Géza „Szögény Dankó Pista” című könyve megjelent, 2001 Ft helyett 1000 Ft-ért, jutányos áron megvásárolható, illetve megrendelhető az Országos Cigány Információs és Művelődési Központ címén, illetve telefonszámán.

Országos Cigány Információs és Művelődési Központ
1103 Budapest, Gyömrői út 103.
Tel./Fax: 265-08-38

Felhívás

Kisújszállási varrónők csoportja, minőségi bedolgozói munkát vállal.

Érdeklődni: Horváth Jánosnénál, a 06-20/456 9318-as telefonszámon lehet.

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj
egy évre: 1440 Ft,
fél évre: 720 Ft,
negyedévre: 360 Ft

*Megrendelőink között
2002. december 6-án értékes ajándékokat
sorsolunk ki!*

*A megrendelőlapot és az előfizetési díját
a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:*

LD
„LUNGO DROM”

5000 Szolnok, Aranka utca 3.
Telefon:
(06) 56/513-592, 513-953, 513-954

*Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.*

Roma Koktél Show!

Az országban egyedülálló táncos, zenés, szórakoztató,
mulató műsor.

A show műsor egy órás és az alábbiakat foglalja magában:

• Állandó zenekarral kísért műsor • Állandó
táncosokkal • Változó énekesekkel • Sajátos
koreográfiával • Sztárvendéggel (ha a megrendelő
hozzájárul anyagi támogatással) • Könnyűzenei,
mulató, hangulatos, látványos zenés táncos műsor.

A műsor megrendelhető: Babai Jánosnál a show műsor
producerénél és eszmei szerzőjénél.

Ár megegyezés szerint.
Hanganyagot igény szerint küldünk.

A műsorban fellépők létszáma kb. 20-30 fő, 99% roma.

Várom szíves megrendelését!

Telefon: 06-20/3/370-896 Fax: 06-88/454-010
Cím: 8182 Peremarton gyártelep Pf.: 10

Szécsi Magda

A cigány angyal ajándéka – I. rész

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy szép téli nap. De nem ám akármilyen nap, hanem a kis Jézus születésének napja, amikor a decemberi hó szeretettel és álmokkal hinti be az egész világot, a szegény emberek világát is. Sok szegény ember élt a földön, de mind között a legszegényebb egy cigány ember volt, akit úgy hívtak, Élő Guszti. De hiába hívták Élőnek, bizony, már csak hálni járt belé a lélek. De mégsem a halál közelsége miatt kesergett, hanem három fia miatt, akiknek nem tudott örökölni egyebet a szélfújta viskónál. Sírta keservesen az öregember.

– Se hegedüm, se késem. Se kenyerem, se pénzem. Mit adjak már most, az én szép fiaimnak? Meghallotta Élő Guszti sirását a templom egere, és így szólt: adj a fiadnak reményt.

– Jaj, nekem! Jaj, azt nem adhatok, elvesztettem – kesergett a haldokló.

– Adj nekik egy dalt örökölni – fújta be a szél az ablakon, mert nagyon megsajnálta a félholt embert.

– Jaj, nekem! Jaj, azt nem adhatok, mert eladtam minden éneket vagy kiverte fejemből az idő – törölgette ki szeméből a könnyeket Élő Guszti, de mindhiába, mert el nem állt könnyeinek árja a nagy bánattól.

– Adj három fiadnak örökölni titkos varázslatot, amivel becsaphatják a gazdagokat és a holnapot – súgta az öreg fülebe az agyonfoltozott pámacsiha.

– Jaj, nekem! Jaj, nem tehetem! Fiaimat jámborságra és becsületre neveltem – sírta az öreg cigány és imára kulcsolta kezeit –, cigányok angyala, étkekkel teli aranykanala, szegények reménysége, sötétséget elűző fényarcú angyal, most segits! – Kiáltotta Élő Guszti teli torokból, hogy égis érjen a hangja. Égis is ért a fohásza, úgy bizony, mert azonnyomban nappali fényesség támadt a viskóba. A fényesség közepén ott állt egy angyal, hófehér szárnyakkal, hókristály koronával a fején, rózsaköténnyel nádszál derekán. Éjfekete haja a földet seprte, csodás tekintetét az öregemberre emelte.

– Mit kívánsz tőlem szegények szegénye? – kérdezte karácsonyi csengettyűkhöz hasonlatos hangján – meg van már mindened fent a mennyben, hol örök szeretettel várnak. Fordíts hát békében

hátat e világnak – tett hozzá a cigányok angyala.

– Virágtekintetű, szép angyalom, magamnak semmit sem kérek, csak három fiamnak valamit, hogy nyugodtan hajtsam le fejem a halál ölébe – rebegte Élő Guszti a fény felé.

– Jól van, te szegény ember. Hívd be három fiadat és fülükbe súgom, kezükbe adom ajándékomat, mert szépen éltél itt a földön: a másét soha nem kívántad, a szomorút könnyezni nem hagytad, a bolondot soha ki nem nevetted, Istenedet

tisztelted, az életet szeretted – mondta a gyönyörű angyal egyszerűen.

– Köszönöm hálás szívvel! – ült fel a vackán Élő Guszti. A fiaért kiáltott – Gyula! István! János! Gyertek no, mert halálomon vagyok.

Jött is a három fiú. Egyik délcegebb volt, mint a másik, s szemük úgy ragyogott, hogy lámpást sem kellett gyújtani ott, ahol ők jártak.

– Édesapám, hoztam rőzsét – állított be Gyula.

– Édesapám, hoztam parazsat a pásztoroktól – állított be István.

– Édesapám... hoztam volna édeskalácsot, ha megesett volna a szíve rajtunk valakinek – állított be János is.

– Fiaim, látjátok az angyalt itt az ágyam előtt? – kérdezte Élő Guszti.

– Nem látok semmit – ámult el Gyula.

– Én meg talán csak ámyékot – dörzsölte meg fekete szemeit István.

– Mintha...mintha csillagfény lebegne csakugyan édesapám fölött – csodálkozott el János.

– Itt van közöttünk egy angyal. De nem ám akármilyen angyal, hanem a cigányok angyala. Figyeljétek jól, mert kezetekbe adja, fületekbe súgja örökségeket, hogy ne maradjatok ilyen ágrólszakadtak, se szegény éhesei a világnak.

– Szent ez az este – lehelte áhitattal János.

– Figyelünk – mondta István és Gyula, elámulva apjuk szavain.

Élő Guszti, a szegények szegénye ekkor jól látta, hogy az angyal fiaihoz hajol, fülükbe súg, és megérinti a kezüket is.

– Teljesítem a kívánságodat. Búcsúzz el fiadtól és siess utánam – mondta végül az angyal, mielőtt semmivé foszlott.

– Elment – sóhajtott fel a haldokló, én is megyek az angyal után, de mielőtt meghalok halljam hát, mit súgott a fületekbe? – fordult fiaihoz Élő Guszti.

– Kezemben bizsergést éreztem, fejemben meg egy hangot, hogy „kenyérágy csinálással keresd a kenyered és kedves leszel a te Istenednek – mondta Gyula.

– Én szintén bizserégtem Édesapám. Nekem azt súgta a mennyi hang a fülemben, hogy túllbefaggyas készítő legyek, s ha már jól megy sorom, gondoskodjak arról, hogy sohase éhezzen körülöttem se öreg, se gyerek – mondta István.

– Nekem azt súgta a fülemben híres-neves csapócsaklós készítő legyek, és védjem meg az elesetteket. És amikor megfogta a kezem, hát lángolt – mutatta kipirosodott tenyerét János.

– Hiszitek már, hogy itt járt az angyal? Hiszitek, hogy igaz lehet az is amit nem láthattok? – kérdezte sápadtan Élő Guszti.

– Hisszük, hisszük! – jelentették ki a fiai.

– Jól van, akkor én most meghalok – feküdt vissza a foltozott pámrára Élő Guszti.

– Édesapám, még nem halhat meg! – ölelte át apját Gyula.

– No, aztán ki erősebb a halálnál? – mosolyodott el halványan az öregember.

– Folytatjuk –

F E J T Ö R Ö K

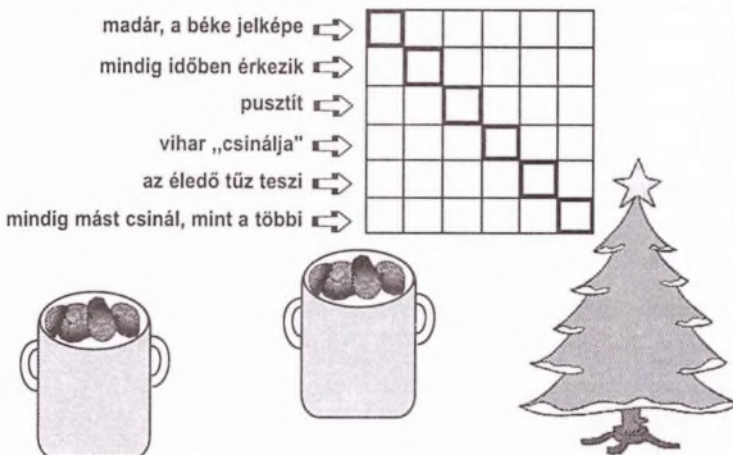

Szervusztok Gyerekek!

Megérkezett az év egyik legszebb hónapja, december. Ebben a hónapban a karácsony a szeretet, a családtagok egybetartozását jelenti. A fenyőfákon a gyertyák, csillagszórók melege a szíveket is felmelegítik, és szeretettel fordulnak egymás felé az emberek. Töltsétek Ti is az ünnepeket a megértés, a szeretet jegyében.

A cigány népszokások között találunk a karácsonnyal kapcsolatos szokásokat. A Luca-napi népszokások a magyar és cigány hagyományokban egyaránt megtalálhatók.

Kérdés: Mit készítenek a lányok karácsony előtt 13 nappal? Segít a rajz, és a rejtvény átlós sorában is olvashatók a megfejtést! Bal felső sarokból induljatok, és a jobb alsó sarok felé tartsatok!

Karácsony estén a cigánycsaládoknál van egy kedves népszokás. Az anya egy gyümölcsöt annyi felé vág, ahány gyermeke van, mindegyiknek odaad egy szeletet, és mondja: „Bármikor, ha valami baj történne veletek, mindig jusson eszetekbe ez a szelet gyümölcs!” Melyik gyümöcsről van szó? A rajz segít ha a Bibliát ismeritek!

A cigányoknál is a legnagyobb ünnep a karácsony! Az asszonyok sütnék, főznek, hagyományos cigányételeket is, de néhány a magyaroknál is megtalálható!

A csigavonalban lévő betűket, ha összeolvasod a középpontból kiindulva, néhány étel nevét kapjátok meg!

Az oláh cigányok hite szerint, a halottak a másvilágon éppen úgy élnek, mint a földön. Ezért nagyobb ünnepeken, így karácsonykor is az elhaltaknak nagy tiszteletet adnak. Az utakra vizet öntenek, a temetőbe szeszes italt visznek és

Mit csinálnak a szeszes itallal a temetőben? A megfejtés három szó, a betűk a sírlelken összekeverve találhatók.

Kellemes ünnepeket kívánunk!

Szórakoztatok jól, eredményes megfejtést kíván: a Szerkesztőség

Az oldalt összeállította: Bujdosó Jánosné

KOS (III. 21.–IV. 20.) – Majd megtapasztalja, hogy az új esztendő annyiféle változást kínál, hogy hirtelen nem is tudja, mihez kapjon először. Amíg más bizonytalanná válna az ilyen helyzetben, addig a kos most érzi igazán elemében magát. Ezer dologba kezd, mindent egyszerre szeretne megvalósítani. Hogy milyen sikerrel, az attól függ, mennyire tudta kialakítani maga körül a baráti és munkatársi kört. Ha az emberek már korábban elfogadták vezérüknek, akkor nyert ügye van, ha azonban csak most akarja megnyerni őket magának, akkor bizony jobb, ha csak keveset vállal, mert egyedül nem lesz képes végigvinni a dolgokat. Lesz, hogy olyan ügyek miatt bosszankodik, amelyek voltaképpen nem is tartoznak önre. Alaposan nézze meg, hogy kiért akarja tűzbe tenni a kezét, nehogy keserű csalódás érje! Ebben az évben izgalmas kalandokba keveredik, és jókora zűrzavart kever magánéletében, de a jó szerencséje most sem hagyja el, sikerül kimásznia a slamasztikából. A szerelmi erőpróbák után bűnbánóan tér vissza régi kedveséhez, aki mint oly sokszor már, most is megbocsát...

BIKA (IV. 21.–V. 20.) – Ebben az évben sikert, sikerre halmaz és megvalósíthatja régóta dédelgetett elképzeléseit is! Az új év első két hónapjában maradjon várakozó állásponton. Ne sűrítse az eseményeket, mert ezzel rontaná esélyeit. Ezt a két hónapot használja inkább kapcsolatépítésre. Mélyítse a barátságot azokkal, akiktől segítséget vár. Vigyázzon: Oroszlán típusú embereket ne avasson bizalmába. Szeretlenségük árthat Önnek. Ha őszinte segítőtársakra vágyik, akkor ebben az évben elsősorban Szűz, Bak és Rák jegyében születettekből válasszon. Valamikor tavasszal fordulat köszönt életébe – nem egy vágyva-vágyott és végre elért jutalom miatt –, de, majd úgy is megtapasztalja! Ami biztos, hogy először megretten a változástól, később azonban úgy érzi, hogy évek óta erre vágyott, csak megfogalmazni nem tudta kívánságait. Szívügyeinek a május kedvez. Elbűvölő, romantikus szerelem bontakozhat ki ekkor, aminek nyomán régi barátságok végleg megszakadhatnak... Ne ijedjen meg az élettől!

IKREK (V. 21.–VI. 21.) – Kedves Ikrek jegyűek! „Új Év – Új Élet!” Ugye, ismerős? Hányszor fogadta már meg! A 2002-es esztendő első hónapja alkalmas ugyan az önelemzésre, új célok kitűzésére, de sok Ikrek képtelen arra, hogy saját hibáit felismerje, és valóban új életmódot alakítson ki. Így aztán tavasszal újra csak túl nagy fába vágja majd a fejszéjét, és hiába tapasztalta már meg ezerszer, hogy az ilyen hosszú lejárátú ügyekhez nincs elég kitartása, most újfent sikerben reménykedik. Pedig a szerencse most is csak kisebb lélegzetű vállalkozásoknak kedvez. Teljesítőképessége, vállalkozókedve áprilisa elhagyja, de néhány hét pihenés után újra fellángol. Május közepétől anyagi helyzete stabilizálódik, esetleg javulhat is. Új barátokra tesz szert, akik növelik önbizalmát, segítik tervei valóra váltásában. A május kiválóan alkalmas jövője megalapozására, új munkakör vállalására, esetleg tanulmányai folytatására, de csak ha nem forgácsolja szét az idejét. Az Ikrek különösen kedvelik a laza érzelmi kapcsolatokat. Május végén ebből némi kellemetlenségük adódik. A júniusi kozmikus hatások az Ikrek nők érzelm világát kavargatják fel oly annyira, hogy sokan szánják el magukat döntő lépésre. Egy régi, megszokott kapcsolat felszámolása még a legfelületesebb érzelmi Ikreknek is alaposan megviseli, és hetekbe telik, míg lelki egyensúlya visszatér. Kiváló karmikus év ez, minden Ikrek számára.

RÁK (VI. 22.–VII. 22.) Hónapok óta úgy érzi, hogy mélyponton van, és ebből többé már nincs kiút. Pedig a rossz periódus vége már most hónap végén elérkezik. Ha sikerülne, új társaságot, új elfoglaltságot, új hobbit találnia, hamarabb átlendülhetne! Különösen a Bika és Halak ember oldalán érezhetné magát biztonságban. A tavasz sok jó ígér. Májusra újra önmagára talál, vonzereje megnő, és mindent képes elérni, amit csak eltervez. Többnyire emberismeretére, intuíciora hallgat, és ez bizony nem mindig vezet jóra. Különösen június elején legyen óvatos. Ne társa fel mindenkinek legbensőbb titkait, és úgy általában ne fecsegen... Új kapcsolataiban pedig alaposan puhatolózzon, mielőtt bármiben elkötelezné magát. Egy esetleges csalódás ugyanis menthetetlenül megingatja éppen hogy kialakult önbizalmát, és ismét a depresszió lesz úrrá hangulatán. Az Ön számára létfontosságú a biztos családi háttér. Mindenkivel jól ki tud jönni, mert végtelenül alkalmazkodó. Egyetlen felróható hibája az a görcsös ragaszkodás, amivel szinte béklyóba köti a társát. Emiatt június elején konfliktusok is adódhatnak. Összességében kellemes, hasznos év elé néz...

OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.) – Végre elülnek a viharok munkahelyén, megszűnik a bizonytalanság, stabilizálódnak a körülmények, mégsem találja a helyét. Elképzelhető, hogy január közepén egy régebbi rossz döntése miatt kerül kellemetlen helyzetbe. Veszekedés helyett az őszinte önbírálat célravezetőbb. Barátai az esztendő első három hónapjában szinte minden hét végén kellemes szórakozással csábítják. Óvakodjon a túlzott költenekéntől! Nagyonalúsága nehéz anyagi helyzetbe sodorhatja, hiába mosolyog most ezen. Ráadásul az eddig megszokott külön bevételek is elmaradnak, és jóval kevesebb pénzből lesz kénytelen gazdálkodni, mint tavaly. Magánéletében a január tartogat ugyan néhány rossz hangulatú napot, de utána májusig csendes, eseménytelen időszak következik. Május végén viszont igencsak sok kísértésnek lesz kitéve, és családjában vagy rokonságában gyermekáldásra is felkészülhet...

SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.) – Ez az esztendő a meglepetések éve lesz! Január első felében sok apró lehetőség kínálkozik. Ne menjen el mellettük kézlegintve. Az év második felében nem egyről kiderülhet, hogy nagyon is jelentősekké válnak. Életébe kedvező fordulatot hozhat egy váratlan márciusi találkozás. Amennyiben állásajánlatot kapna, egy percig se töprengjen a válaszon, fogadja el! Jelenlegi munkahelyén egyre sűrűsödnek a viharfelhők, és bár környezete igyekszik szentvitenül viselkednie, a felszín alatt ott forrong a lázadás: Túl sok ellenséget gyűjtött össze kritikus modorával az elmúlt években, hónapokban, és főnökei is orolnak néhány régebbi balul sikerült kezdeményezése miatt. Lángoló szerelem nem várható ugyan a Szűz-től, de kiegyensúlyozott, nyugodt kapcsolatra alkalmas. Mivel szívügyekben is az észére hallgat, szinte alig bonyolódik érzelmi konfliktusba. Április végén, május elején igen erős kísértésnek lesz kitéve, de mert érzelmi ügyeit mindig az utolsó helyre sorolja, addig húzza-halogatja a dolgokat, míg új – titkos – partnere elhagyja. Örülni fog végül, hogy így történt, és belemerülhet megszokott, kissé unalmas, régi-új életébe, amiből ki-ki kacsint néha... Sebeket dehogyan is kapva!

MÉRLEG (IX. 24.–X. 23.) – Rossz közérzetének nem annyira egészségügyi, mint inkább lelki okai lehetnek. Próbálja meg függetleníteni magát mások

gondjától, önmaga érdekében. Az egészséges önzés gyógyír lehet bajaira. Bár lelke mélyén nyugodt, békés, kiegyensúlyozott életre vágyik, az elkövetkezendő hónapokban erre nem sok a remény. Januárban anyagi gondok okoznak majd álmatlan éjszakákat, február végén munkahelyi viszályok nehezítik napjait. Áprilisban a magánéletét árnyékolják be viharfelhők. A sok bizonytalanság alaposan megviseli idegeit, visszahúzódo lesz. Kerüli a társaságot, ha csak lehet keresi a magányt. Partnere apró figyelmeztetésekkel, odaadó szerelemmel próbálja ellensúlyozni a megélt kudarcokat, de bizony sok esetben vele is türelmetlenebb, nyersebb, bármennyire igyekszik visszafogni magát, hogy ne kínozza ártatlanul. Ez a néhány hónap igazi próbaköve mindkettőjük érzelmeinek. Igazából majd jövő év második felében veszi észre, mennyi de mennyi apró öröm mellett ment el „csukott szemmel, csukott szívvel”, az esztendő elején. Gyakoroljon önfegyelmet és vetkőzze le szertelenségét, ha nem akar magára maradni...

SKORPIÓ (X. 24.–XI. 22.) – Olyan emberekre pazarolja idejét, akikkel képtelen közös nevezőre jutni. Lépjén végre tovább... Februártól szinte minden lépését szerencse kíséri. Határtalan optimizmusa és tettereje a legnehezebb akadályokon is átsegíti. A sok munka nem viseli meg, pedig idén a megszokottnál is többet vállal február és június között. Határozott fellépése imponáló, gyakran felkelti a másik nem érdeklődését. Számolatlanul kapja idén a szexuális ajánlatokat, amik elől elfut, mert egy skorpió számára csak az a boldogság, ha ő maga választja ki szíve szerelmét... Június közepe a legkedvezőbb időszak, mindkét nembeli skorpiónak a szívügyekre. Nem lesz okuk panaszra, bár egy nyár végi csalódás megviseli majd idegrendszerüket és talán bőrgyógyászuk idegrendszerét is. Legyen körültekintő minden téren...

NYILAS (XI. 23.–XII. 21.) Nehéz évet zárt, de 2002. az Ön éve lesz! Január utolsó napjai olyan meglepetést tartogatnak, amely megsokszorozza erejét. Áprilisban új kapcsolatok várják, és új munka, ahol megvalósíthatja elképzeléseit. Elbűvölő emberi kapcsolatok adódnak. Új társaságával sok izgalmas kalandban lesz része, de legyen óvatoss, kerülje a túlkapaszkodásokat, mert abból később kellemetlenségei adódhatnak. Jogi ügyekben az esztendő első felében szerencsével jár, kivéve ha Bika nővel keveredik perbe. Akkor bizony hosszú huzavonára számíthat, és örülhet, ha elképzeléseinek a fele megvalósul. Egy vízöntőtől viszont végleg megszabadulhat, ami lelkileg pozitív hatással lesz önre, igaz anyagilag sem jár rosszul... Ez az év, sok örömet tartogat gyermekekkel kapcsolatos ügyekben is!

BAK (XII. 22.–I. 20.) – Túl érzékeny az év első heteiben. Szinte mindenkivel összerúgja a port, magára haragit boldog-boldogtalant, és még a magánéletben is torzsalkodik. Mindez tovább fokozza a Bakember depresszióját. Pedig, ha szigorúan elemezné a történeteket, rájöhetne: semmi olyat nem tett a környezete, ami miatt hátat kellene fordítani a világnak. Mint már oly sokszor, most is munkába menekül. Belső lázadása azonban alaposan csökkenti aktivitását, ebből aztán sok kellemetlensége lesz. Áprilisban újra rászánja magát az önelemzésre és megpróbál változtatni a helyzetén. Ez nem megy egyik napról a másikra, de ha képes önmagán uralkodni, akkor hosszú időre, esetleg hét évig tartó periódusra megszabadulhat gátlásaitól, kisebbségi érzéséből fakadó érzékenységtől. Júniusban szinte újjászületve fogadhatja a kínáló új érzéseket, a Vénusz adta lehetőségeket. És amire januárban gondolni sem mert: Önfeledten boldog lehet! A 2002-es esztendő szakmai sikerek sorozatát hozza el, és az érzelmi fejlődés csúcsait dőngető mély szándékot a változásra...

VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.) – Gyűlöli az eseménytelen időszakokat. De valahogy mégiscsak meg kell barátkoznia a gondolattal, hogy márciusig végtelenül egyhangúan telnek majd a napjai, de februárban egy igen kedves meghívásnak kell eleget tennie, ahol „találkozik” valakivel, és ez a „találkozás” jó időre új mederbe sodorhatja egész életvitelét. Még az is lehet, hogy a munkát abba kell hagynia, pedig anyagi helyzetében csak május közepétől remélhet kedvező változást. Nyár elején elképzelhető, hogy gondol egy nagyot hirtelen, és felszámolja otthonát, felrúgja a konvenciókat és merőben új életet kezd. Ez az év sok újdonságot tartogat az Ön számára! Változtatási kísérletének sikere, csak Öntől függ...

HALAK (II. 20.–III. 20.) – Intuíciói cserbenhagyják az új esztendő küszöbén, ezért ha fontos kérdésekben kell döntenie, ne a megérzéseire alapozzon, hanem alaposan gondolja végig minden lépését. Hiszékenysége, gyors fellángolásai miatt könnyen keveredhet rossz társaságba, esetleg egy téves eszme mellett kötelezi el magát, amiből később kellemetlensége lesz. Magánéletében kiegyensúlyozott, nyugodt időszakra számíthat, de április közepén történik valami, ami kizökkentheti lelki békéjéből, és rádöbben: A szerelmet nem elég elfogadni, naponta újra és újra meg kell harcolni érte. A Halak-típusú nők különösen sok társasági meghívást kapnak a nyár elején. Ha nem tudnak különbségeket tenni az igazi barátság és a felületes, vagy érdekeljességű kapcsolatok között, keserű csalódásban lesz részük júniusban. A 2002-es év, minden negatív töltése ellenére, meghozza önnek a biztonságot...

Kedves Gyerekek!

Az LD szerkesztősége már megint gondolt egy nagyot!

Vers és meseíró pályázatot hirdetünk - megkötések nélkül – általános iskolások részére.

A tehetségek felkutatását ily módon boldogan vállaljuk fel azt remélve, hogy felfedezettjeink munkái a magyarországi cigányság kultúrkincsét gyarapíthatják. A három legkiválóbb pályázó oklevelet, publikálási lehetőséget, könyvvásárlási utalványt és más értékes ajándékokat kap.

Amennyiben egy kötetre való, közlésre méltó anyag érkezik be hozzánk, az LD szerkesztősége vállalja a pályázati munkák kötetben való megjelentetését, Szécsi Magda illusztrációival.

**A pályázatokat szerkesztőségünk címén várjuk:
LD Szerkesztősége Szolnok, Aranka út 3. 5000**

**A pályázatok beérkezési határideje:
2002. május 31.**

KERESSE, OLVASSA

OPEL **IVANITS & BÁRKÁNY**

Márkakereskedés és márkaszerviz

Most Astra Classic már 1 999 900 Ft-tól!

- új és használtgépjármű-értékesítés • teljes körű szerviz szolgáltatás, karosszéria javítás • eredetvizsgálat
- Látogasson el kereskedésünkbe, és érdeklődjön aktuális ajánlatainkról!

1173 Budapest, Pesti út 237.

Tel.: 257-6064, 257-4658, 257-9514, Fax: 257-6064, opel.ivanits-barkany@matavnet.hu, www.opel.hu

Nyitva tartás:

Szerviz: H-P: 7.00-18.00 Sz: 8.00-16.00

Szalón: H-P: 8.00-18.00 Sz: 8.00-16.00 V: 10.00-14.00